

Seksityön kautta koettu voimaantumisen ja sen edistäminen

Iiris Kiukkanen

OPINNÄYTETYÖ
Helmikuu 2022

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

KIUKKANEN, IIRIS:

Seksityön kautta koettu voimaantuminen ja sen edistäminen

Opinnäytetyö 69 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Helmikuu 2022

Opinnäytetyön tarkoituksena oli haastattelun keinoin kartoittaa kokemuksia seksityön kautta koetusta voimaantumisesta sekä tunnistaa keinoja voimaantumisen edistämiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda näkyväksi seksityön voimaannuttavia puolia, lisätä tietoisuutta seksityön moniulotteisuudesta sekä lieventää siihen liittyvää stigmaa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli tunnistaa keinoja seksityöntekijöiden voimaantumisen edistämiseksi yksilöllisellä, yhteisöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla. Opinnäytetyössä haastateltavat seksityöntekijät ovat täysi-ikäisiä ja toimivat vapaaehtoisesti sekä itsenäisesti Suomessa.

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineistonkeruun menetelmänä hyödynnettiin teemahaastattelua. Litteroitu aineisto analysoitiin teemoittelun sekä tyypittelyn keinoin. Tutkimustulosten perusteella seksityön kautta koettu voimaantuminen liittyi vapauden kokemukseen, asiakkaiden kohtaamiseen, minäkuvan vahvistumiseen, työn merkityksellisyyteen sekä ammatillisuuteen. Lisäksi osalle haastateltavista seksityö oli mahdollistanut korjaavia kokemuksia traumataustasta selviytymiseen. Seksityön kautta koettua voimaantumista heikensivät tulosten mukaan rakenteelliset ja lainsäädännölliset tekijät sekä seksityöhön liitetty stigma. Tulosten mukaan voimaantumisen edistämiseksi seksityötä koskevaa lainsäädäntöä tulisi muuttaa sekä lisätä ja monipuolistaa seksityöhön liittyvää representaatiota.

Tulosten kautta on pääteltävissä, että seksityön kautta koettu voimaantuminen painottuu voimaantumisprosessin yksilölliseen tasoon. Tämä näyttäytyy etenkin vahvistuneena minäkuvana sekä kokemuksena vahvasta itsemääräämisoikeudesta. Tulosten perusteella minäkuvan vahvistuminen edellyttää seksityöntekijöiltä työn vaikutusten reflektointia omaan hyvinvointiin. Seksityön kautta koetun voimaantumisen edistämiseksi tulisi tulosten perusteella huomioida voimaantumisprosessin yksilöllinen, yhteisöllinen sekä yhteiskunnallinen taso. Yksilöllisellä tasolla pyrkimys olisi saada seksityöntekijöiden oma ääni paremmin kuuluviin. Yhteisöllisellä tasolla tulisi lisätä seksityön näkyvyyttä sekä edistää seksityöntekijöiden kollegiaalisuutta ja mahdollisuutta yhteisöllisyyteen. Yhteiskunnallisella tasolla tulisi parantaa seksityöntekijöiden osallisuutta sekä purkaa sortavia rakenteita. Tulosten perusteella erityisen kiinnostavana jatkotutkimusehdotuksena näyttäytyy seksityön vaikutukset traumataustasta selviytymiseen.

Asiasanat: voimaantuminen, seksityö, seksityöntekijä

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KIUKKANEN, IIRIS:

The Empowerment Experienced through Sex Work and the Promotion of It

Bachelor's thesis 69 pages, appendices 3 pages
February 2022

The purpose of this thesis was to explore the empowering factors of sex work and to identify ways to further the empowerment experienced by sex workers. In addition, the purpose was to increase knowledge about multi-dimensionality of sex work, decrease the stigma attached to it and to identify ways to further sex workers' empowerment at an individual, communal, and societal level.

The thesis was carried out as a qualitative study consisting of individual theme interviews. The data was analyzed using both thematic analysis and categorisation methods. All the interviewees were free and independent sex workers operating in Finland.

The main results indicate that the empowerment experienced through sex work is mediated through the experience of freedom, encounters with clients, strengthened self-image, the significance of the work and professional ability. For some of the interviewees sex work had enabled compensatory experiences which helped overcome traumatic experiences. The results revealed that changes in legislation and societal attitudes are needed to help enhance the empowerment of sex workers. Erasing the stigma is vital to diversify the representation of sex work.

The findings indicate that the empowerment experienced through sex work is emphasized at an individual level of empowerment. To increase the empowerment of sex workers changes are required at an individual, communal, and societal level. Further research should be conducted to survey compensatory experiences of sex work and their impact on strengthened self-image.

Key words: empowerment, sex work, sex worker

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAT	8
	2.1 Voimaantumistutkimuksen taustat.....	8
	2.2 Seksityöhön liittyvät käsitevalinnat	9
	2.3 Seksityötutkimuksen taustaa.....	10
	2.4 Seksityöntekijän asema suomalaisessa yhteiskunnassa	12
	2.5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	14
3	VOIMAANTUMINEN	15
	3.1 Voimaantuminen opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä.....	15
	3.2 Voimaantumisen määritelmä.....	16
	3.3 Sisäinen voimantunne ja voimaantumisteoria	17
4	SEKSITYÖ.....	19
	4.1 Seksityön ja seksityöntekijän määritelmä.....	19
	4.2 Seksityön stigma	20
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	23
	5.1 Laadullinen tutkimus ja aineiston keruu	23
	5.2 Haastattelujen toteutus	24
	5.3 Laadullisen aineiston analyysi.....	26
	5.4 Aineiston analyysin vaiheet.....	27
6	SEKSITYÖN KAUTTA KOETTU VOIMAANTUMINEN	29
	6.1 Voimaannuttavat tekijät.....	30
	6.1.1 Vapaus	30
	6.1.2 Asiakkaiden kohtaaminen.....	32
	6.1.3 Minäkuvan vahvistuminen	35
	6.1.4 Työn merkityksellisyys.....	37
	6.1.5 Ammatillisuus	39
	6.2 Voimaantumista heikentävät tekijät.....	41
	6.2.1 Rakenteelliset ja lainsäädännölliset tekijät	41
	6.2.2 Stigma	44
	6.3 Keinot voimaantumisen edistämiseksi	47
	6.3.1 Lainsäädännön muuttaminen	47
	6.3.2 Representaation lisääminen ja monipuolistaminen.....	50
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	52
	7.1 Minäkuvaa vahvistavaa ja avartavaa työtä.....	52
	7.2 Voimaantumisen edistäminen tutkimustulosten näkökulmasta	55
8	POHDINTA	58

8.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	58
8.2 Jatkotutkimusehdotukset.....	60
8.3 Loppupohdinta	61
LÄHTEET.....	63
LIITTEET	67
Liite 1. Saatekirje	67
Liite 2. Yksilöhaastattelun runko	68

1 JOHDANTO

Seksityö on vahvasti stigmatisoitu aihe, jota käsitellään julkisuudessa usein sensaationhakuisesti. Seksityöhön liitetyissä mielikuvissa ilmiö yhdistetään usein järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ihmiskauppaan ja hyväksikäyttöön (Ahtiainen 2021, 308). Viime vuosina julkisuudessa on kuitenkin esiintynyt yhä enemmän henkilöitä, jotka ovat nostaneet esiin seksityön harjoittamisen omana vapaaehtoisena valintanaan. Esimerkiksi vuoden 2021 alussa *Yle Uutiset* julkaisi artikkelin seksityöntekijä Isa Häkkisestä, jolle seksityö on vapaaehtoinen ja mieleinen valinta (Lantela 2021). Myös *Satakunnan Kansa* uutisoi myöhemmin samana vuonna seksityötä harjoittavasta Annusta, joka kokee seksityön kutsumusammattikseen (Suominen 2021).

Vaikka mediassa on jossain määrin nostettu esiin seksityöntekijöiden positiivisia kokemuksia, ovat negatiiviset asenteet seksityön suhteen edelleen tiukassa. Seksityöntekijöiden omat kokemukset jäävät julkisessa keskustelussa ja jopa valtionhallinnon päätöksenteossa usein kuulematta (Kontula 2008, 57–60). Valalla olevat käsitykset määrittävät seksityöntekijät herkästi joko sorreituiksi uhreiksi tai vaihtoehtoisesti kunnianttomiksi ja syntisiksi naisiksi. Näitä leimaavia stereotyyppioita yhdistää toiseuttava ajatusmalli siitä, että seksityöntekijöille ei ole paikkaa yhteiskunnassa. (Kontula 2008, 58.) Yleiset asenteet seksityötä kohtaan eivät tunnusta ilmiön positiivisia puolia tai sitä, että seksityötä voi harjoittaa vapaaehtoisesti siinä missä mitä tahansa muutakin työtä. Näillä asenteilla on seksityöntekijöiden hyvinvointia heikentävä vaikutus.

Seksityöhön liitetyn stigman takia moni seksityöntekijä ei halua tulla työnsä kautta tunnistetuksi tai tuoda tarinaansa julkiseen keskusteluun. Sosiaalisesta stigmasta seuraava syrjintä ja marginalisointi ovat pääasiallisia syitä myös moniin niihin haasteisiin, joita seksityöntekijä voi kohdata. Äärimmäisiä esimerkkejä stigman seurauksista ovat esimerkiksi asunnon, työpaikan ja lainsuojan kyseenalaistuminen (Kontula 2008, 49). Stigman purkaminen seksityön ympäriltä on tärkeää seksityöntekijöiden yhteiskunnallisen osallisuuden, hyvinvoinnin sekä yhdenvertaisen kohtelun mahdollistamiseksi.

Eryityisesti marginaalissa olevien ja syrjittyjen ihmisryhmien hyvinvointia voidaan parantaa voimaantumisen keinoin (Mullaly 2007, 298–299). Tästä syystä tässä opinnäytetyössä seksityötä käsitellään voimaantumisen ja sen edistämisen näkökulmista. Voimaantumisessa on kyse sekä yksilön toimintavaltaa kasvattavasta prosessista että koko yhteiskunnan eriarvoisuuden purkamiseen liittyvästä ilmiöstä (Kuronen 2004, 279–280). Voimaantumisen voidaan katsoa toimivan myös vastavoimana sorrolle, ja siksi etenkin heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien ihmisten voimaantumisen edistäminen on tärkeää (Ward & Mullender 1991, 21–29). Marginaalisessa asemassa olevien ihmisten voimaantuminen ei hyödytä pelkästään heitä itseään, vaan koko yhteiskunnan hyvinvointia (Siitonen 1999, 162). Tässä opinnäytetyössä voimaantuminen käsitetään sekä yksilöllisenä, yhteisöllisenä että yhteiskunnallisena prosessina. Näillä kolmella tasolla on vahva yhteys toisiinsa, eikä niitä voi täysin erottaa toisistaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on haastattelun keinoin kartoittaa Suomessa itsenäisesti seksityötä tekevien seksityöntekijöiden kokemuksia seksityön kautta koetusta voimaantumisesta. Lisäksi tarkoituksena on tunnistaa keinoja voimaantumisen edistämiseksi. Seksityö käsitetään tässä opinnäytetyössä työksi, jota aikuiset ihmiset tekevät omasta vapaasta tahdostaan. Seksityöntekijällä puolestaan tarkoitetaan seksi- ja erotiikka-alalla työskentelevää täysi-ikäistä henkilöä, joka mieltää itse tekevänsä seksityötä riippumatta siitä, millaisia seksuaalisia palveluita työ pitää sisällään. Tästä syystä ihmiskauppaan tai rikollisuuteen tarkemmin perehtyvät näkökulmat on rajattu tästä opinnäytetyöstä pois, joskin niitä sivutaan stigmaa ja lainsäädäntöä koskevissa luvuissa.

Opinnäytetyön tavoitteena on voimaantumisen kokemuksia kartoittamalla tuoda näkyväksi sellaisia puolia seksityöstä, jotka lisäävät tietoisuutta seksityön moniulotteisuudesta ja lieventävät alaan liittyvää stigmaa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on tunnistaa keinoja seksityöntekijöiden voimaantumisen edistämiseksi niin yksilöllisellä, yhteisöllisellä kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Seksityöhön liittyvää voimaantumista ja sen edesauttamista tarkastellaan seksityöntekijöiden omien kokemusten näkökulmasta laadullisen tutkimuksen keinoin.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAT

Luvun alkuun esitellään aiempaa tutkimustietoa voimaantumisesta. Tämän jälkeen luvussa avataan hieman seksityö-käsitteen valintaa sekä aikaisempaa tutkimustietoa seksityöstä. Lisäksi luvussa valotetaan seksityöntekijöiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Lopuksi avataan opinnäytetyön tavoitetta ja tarkoitusta sekä esitellään tutkimuskysymykset.

2.1 Voimaantumistutkimuksen taustat

Voimaantumisella on alun alkaen ollut vahva merkitys vähemmistöjen oikeuksia puolustavissa liikkeissä ja tutkimuksissa, esimerkiksi feministisessä ja antirasisistisissä liikkeissä sekä naistutkimuksessa. Voimaantumistutkimuksen lähtökohdat ovat hyvin poliittisia ja yhteiskunnallisia, ja voimaantumistutkimus onkin pitkään liittynyt nimenomaan eriarvoisuuden purkamiseen sekä tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden lisäämiseen. (Kuronen 2004, 277–281.) Tästä syystä voimaantumisen näkökulmat koskettavat oleellisesti myös marginaalisessa asemassa olevia seksityöntekijöitä. Voimaantumistutkimus käsittää yhteiskunnallisen puolen ohella myös yksilöllisemmän näkökulman, jonka mukaan voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtöisin oleva prosessi (Siitonen 1999, 93). Tässä opinnäytetyössä voimaantumista tarkastellaan kaikilla näillä tasoilla: niin yksilöllisellä, yhteisöllisellä kuin yhteiskunnallisellakin tasolla.

Suomalaiseen tutkimuskenttään voimaantumisen käsite on rantautunut vasta 1990-luvulla. Suomalaisista voimaantumistutkijoista kenties tunnetuin on Juha Siitonen (1999), joka on väitöskirjassaan luonut yleisen teorian ihmisen voimaantumisesta. Siitosen näkemyksiä voimaantumisprosessista käytetään myös tämän opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä. Siitosen innoittamana muun muassa Juhani Räsänen (2006) on kirjoittanut syväluotaavan teoksen voimaantumisen mahdollistamisesta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Myös sosiaalityön tutkimus on omaksunut voimaantumisen periaatteet osaksi alan käytäntöjä. Suomalaisista tutkijoista esimerkiksi Marjo Kuronen (2004) sekä Liisa Hokkanen (2009, 2014) tarkastelevat voimaantumisen ja valtaistumisen merki-

tystä sosiaalityön näkökulmista. Edellä mainittujen tutkijoiden teoksia on hyödynnetty myös tämän opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä, sillä yhdessä ne muodostavat perusteellisen pohjan voimaantumisen periaatteista.

Voimaantumistutkimusta on hyödynnetty sosiaalityön ohella muun muassa yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa, kasvatus- ja koulutustutkimuksessa sekä lukuisilla muilla tutkimusaloilla (Kuronen 2004, 278). Voimaantumistutkimuksen juuret ovat lähtöisin ihmisten hyvinvointia edistävästä liikkeestä, ja hyvinvoinnin kasvua voidaankin pitää yhtenä voimaantumisen perimmäisimmistä tarkoituksista (Siitonen 1999, 84). Voimaantumisen monipuolisuuden, hyvinvointinäkökulmien ja universaaliuden takia on ymmärrettävää, että sitä hyödynnetään laajasti eri tutkimusaloilla. Voimaantumiseen liittyvien näkökulmien voi olettaa hyödyttävän myös seksityötutkimusta, sillä voimaantumistutkimuksen juuret ovat marginaalisessa asemassa olevien ihmisten hyvinvoinnin edistämisessä.

2.2 Seksityöhön liittyvät käsitevalinnat

Seksityön moraalinen painolasti kietoutuu myös ilmiötä kuvaavien käsitteiden ympärille. Kaupallisesta seksistä tehtyjen tutkimusten peruskäsitteenä on pitkään käytetty termiä prostituutio, joka on sanana kuitenkin monella tapaa ongelmallinen (Kontula 2008, 34). Prostituution käsitteeseen liittyy historian painolastia sekä vahvasti halventavia sivumerkityksiä. (Kontula 2008, 34.) Prostituutio termin ongelmallisuus korostuu myös tarkasteltaessa käsitettä prostituoitu, sillä jo kyseisen sanan rakenne viittaa toiminnan kohteena olemiseen – siihen, että joku on prostituoinut kyseisen henkilön (Kontula 2008, 34–35; Forsström 2019, 42). Tästä syystä tätä termejä ”prostituutio” tai ”prostituoitu” ei käytetä myöskään tässä opinnäytetyössä.

Kontulan (2008, 34–35) mukaan seksityö-termin käyttöä pidetään yleisesti neutraalimpana käsitevalintana. Termi seksityöntekijä korostaa subjektin toimijuutta, toisin kuin edellä mainittu toiminnan kohteena olemiseen viittaava termi prostituoitu. Myös tässä opinnäytetyössä seksityöntekijä käsitetään aktiivisena toimijana, ei toiminnan kohteena. Kun seksityöntekijöiden omaa toimijuutta korostetaan, vältetään myös seksityötä tekevien henkilöiden leimaaminen uhreiksi tai

passiiviseksi toiminnan kohteeksi (Vuolajärvi 2016, 51–54). Seksityö-termin käyttöä voidaan pitää myös poliittisena kannanottona: kun kaupallinen seksi tai muut seksi- ja erotiikkapalvelut määritellään työksi, on luontevaa vaatia niiden tekijöille samoja oikeuksia kuin muidenkin alojen työntekijöille (Kontula 2008, 34). Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä seksityö ja seksityöntekijä edellä mainittujen perustelujen takia: opinnäytetyössä seksityöntekijät käsitetään täysivaltaisina toimijoina, joiden tekemä työ on työtä siinä missä mikä tahansa muukin työ.

2.3 Seksityötutkimuksen taustaa

Seksityö on monella tapaa latautunut aihe, eikä se saavuta tutkimuksellisesti yhtä monipuolista tarkastelua kuin yhteiskunnallisesti neutraalimmat ilmiöt (Skaffari 2010, 14). Kaupallista seksiä on tutkittu Suomessa monesta eri näkökulmasta ja monen eri tieteenalan voimin. Ilmiöstä painottuu eri näkökulmia riippuen siitä, käsitelläänkö sitä yhteiskunta- tai sosiaalitieteiden, historiantutkimuksen vai esimerkiksi terveystieteiden näkökulmasta (Ahtiainen 2021, 287–288). Suosittuina tutkimusnäkökulmina ilmenee muun muassa kaupalliseen seksiin liittyvän lainsäädäntö ja sen muutokset, rajat ylittävä seksikauppa sekä kaupallisen seksin historia. Seksikaupan tutkimusta määrittäviä piirteitä on pitkään yhdistänyt uhridiskurssi sekä medikalisoivat näkökulmat, joissa keskitytään seksityön terveyttä uhkaaviin vaikutuksiin sekä poikkeavaan seksuaalisuuteen. (Ahtiainen 2021, 287–288.) Koska seksityötä käsittelevä tutkimus on pitkälti sidoksissa ilmiön negatiiviin puoliin, on tarvetta sellaiselle lisätutkimukselle, joka tunnustaa myös seksityön positiiviset puolet. Tästä syystä tarvetta on tämän opinnäytetyön kaltaiselle tutkimukselle, joka keskittyy seksityön kautta koettuun voimaantumiseen ja sen edistämisen tarkasteluun.

Seksityötä koskeva tutkimustieto on pitkälti liittynyt myös yhteiskunnallista järjestystä uhkaaviin ilmiöihin sekä seksityöntekijöihin kohdistettuun kontrolliin (Kaihovirta & Lintunen 2021, 14–15). Lähestyttäessä 2010-lukua seksityöntekijöiden oma ääni on kuitenkin noussut hiljalleen kuuluviin ja asenteet seksityötä kohtaan ovat muuttuneet liberaalimmiksi (Arvola 2021, 90–93). Uudemman seksityötutkimuksen periaatteisiin kuuluu seksityöntekijöiden omien kokemusten

huomiointi ja empiirisyys (Kontula 2008, 35). Tämän opinnäytetyön kannalta seksityöntekijöiden omia kokemuksia käsittävä aineisto on erityisen relevanttia. Suomalaisten seksityöntekijöiden omaa ääntä tutkimuskentälle sekä julkiseen keskusteluun on tuonut erityisesti sosiologi Anna Kontula. Kontula on haastatellut lukuisia suomalaisia seksityöntekijöitä väitöskirjassaan *Punainen Eksodus* (2008). Kontula on tarkastellut seksityötä nimenomaan seksityöntekijöiden omista näkökulmista ja huomionut seksityön vapaaehtoisena valintana.

Julkisessa keskustelussa seksityöntekijöiden ääntä ovat tuoneet kuuluvaksi myös vuosina 2002–2010 toiminut Seksialan liitto SALLI sekä Pro-tukipiste. SALLI ja Pro-tukipisteen ovat tehneet merkittävää työtä seksityötä koskevien käsitysten muuttamiseksi 2000-luvulla (Arvola 2021, 93). SALLI ja Pro-tukipiste ovat ottaneet kantaa myös 2000-luvun alkupuolella eduskunnassa käytyyn keskusteluun seksin myynnin ja ostamisen kriminalisoinnista ajaen seksityöntekijöiden oikeuksia. (Arvola 2021, 90–93.) Pro-tukipiste on edelleen toiminnassa oleva järjestö, joka ajaa seksi- ja erotiikka-alalla työskentelevien ihmisten osallisuutta ja ihmisoikeuksia (Pro-tukipiste: Tietoa meistä 2022).

Seksityötutkimuksen taustoja käsiteltäessä on syytä huomioida, että suurin osa tässä opinnäytetyössä hyödynnetyistä seksityöhön liittyvistä tutkimuksista käsittelee seksityön heteronormatiivisista näkökulmista. Koska opinnäytetyössä hyödynnetyt voimaantumisen näkökulmat pyrkivät kohti yhteiskunnallista tasa-arvoa, ei tätä aspektia haluta sivuuttaa. Seksityötutkimuksen heteronormatiiviset käsitykset johtuvat pitkälti siitä, että seksityö on sekä globaalisti että Suomessa tutkimustiedon valossa sukupuolittunut ilmiö. Tyypillisesti valtaosa seksityöntekijöistä edustaa naissukupuolta ja asiakkaat miessukupuolta. (Kontula 2008, 43; Forsström 2019, 34–35.)

Tässä opinnäytetyössä halutaan kuitenkin korostaa, ettei asetelma ole automaattisesti niin heteronormatiivinen, kuin valtaosa tutkimuksista antaa ymmärtää. Alalla työskentelee naisten ohella myös miehiä, transihmisiä ja muunsukupuolisia, vaikka heidän tarjoamilleen palveluille kysyntä on vähäisempää kuin naisten (Kontula 2008, 43; Forsström 2019, 53). Seksityöhön liittyvässä tutkimustiedossa muut kuin naispuoleiset seksityöntekijät jäävät vähemmälle huomiolle, sillä heidän suhteensa ilmiö näyttäytyy hyvin piiloluontoisena. Pro-

tukipisteen mies- ja transsukupuolisten seksityöntekijöiden tukipalveluita edistävien hankkeiden raportissa kerrotaan, että miehet seksipalvelujen myyjinä ovat vielä suurempi tabu kuin naisseksityöntekijät. Myös tukipalveluiden ulkopuolelle jääminen on todennäköisempää. (Byde & Kauppinen 2015, 2–5). Seksityöntekijöiden tasa-arvoisemman aseman mahdollistamiseksi ja voimaantumisen edistämiseksi myös muiden kuin naispuolisten seksityöntekijöiden asema tulisi huomioida tutkimuskentällä.

2.4 Seksityöntekijän asema suomalaisessa yhteiskunnassa

Seksityöntekijöiden yhteiskunnallisen aseman avaaminen on opinnäytetyön aihealinnan kannalta oleellista, sillä se selventää kuvaa seksityöntekijöiden marginalisoituneesta ja osittain syrjäytetystä asemasta. Seksityöntekijöiden aseman ja laillisen statuksen ymmärtäminen tuo näkyväksi myös syyt sille, miksi seksityötä tulee tarkastella voimaantumisen näkökulmasta.

Seksuaalisuhteet avioliiton ulkopuolella sekä kaupallisena seksinä käsitetyt ilmiöt ovat olleet rikosoikeudellisesti säänneltyjä toimia aina 1900-luvun alkupuoliskolle asti. Suomalaisen seksikaupan säätelyyn on liittynyt oleellisesti sen kaksinaismoralistinen luonne, jonka mukaan miesten ja naisten seksuaalisuutta koskevat eri normit. Naisen on kuulunut olla siveellinen ja pidättyväinen, mutta miesten esiaviollisia tai avioliiton ulkopuolisia suhteita on suvaittu. Jako siveellisten ja langenneiden naisien välillä on ollut selkeä, ja seksuaalisten palveluiden kauppaamista on pidetty jopa ”kunniallisia naisia” suojelevana pakollisena pahana. (Kimpimäki 2009, 42–50, 75.) Eritoten naisiin kohdistuva kontrollointi sekä ilmiön piilottelu ovat liittyneet kaupallisen seksin historiaan (Skaffari 2010, 22–23). Historian painolasti osaltaan vahvistaa seksityöhön liitettyjä negatiivisia asenteita ja heikentää seksityöntekijöiden yhteiskunnallista asemaa, joka puolestaan uhkaa seksityöntekijöiden kokemaa voimaantumista.

Tänä päivänä seksityö on Suomessa laillista. Erillistä lainsäädäntöä seksityötä varten ei ole olemassa, eikä Suomen laissa esiinny sellaisia termejä kuin seksityö tai seksityöntekijä (Ahtiainen 2020, 23). Seksityötä rajoittavia lakeja on kuitenkin useita: rikoslaki, järjestyslaki sekä ulkomaalaislaki (Pro-tukipiste: Lain-

säädäntö 2022). Rikoslaki (39/1889) kieltää seksuaalipalveluiden ostaminen alaikäiseltä sekä parituksen ja ihmiskaupan. Kiellettyä on myös ostaa seksipalveluita parituksen tai ihmiskaupan kohteelta (Rikoslaki 39/1889). Järjestyslaki (612/2003) puolestaan kieltää seksuaalipalveluiden tarjoamisen ja ostamisen yleisillä paikoilla. Järjestyslain tarkoitus on lähinnä ollut katuprostituution kitkeminen, ja tätä kautta yleisen järjestyksen ja katurauhan turvaaminen (Kimpimäki 2009, 92). Ulkomaalaislain (301/2004) nojalla ulkomaalainen henkilö voidaan käännäyttää pois maasta, mikäli hänen epäillään kauppaavan seksuaalipalveluita.

Lainsäädännön ongelmallisuus piilee siinä, että se osaltaan vaikeuttaa seksipalveluiden turvallista ja asianmukaista järjestämistä. (Seksialan liitto 2003, 6; Kontula 2008, 68–69.) Toimiakseen laillisena ammatinharjoittajana seksityöntekijän tulisi perustaa toiminimi ja maksaa veroja, mutta koska verotustiedot ovat julkisia, ei suurin osa seksityöntekijöistä halua tehdä tätä. (Kontula 2008, 52–53). Tämä puolestaan johtaa monesti siihen, että seksityöntekijät harjoittavat ammattiaan lain ja laittomuuden rajamailla, sillä alaan liitettyä stigmaa halutaan välttää. Lainsäädäntö myös estää itsenäisiä seksityöntekijöitä tekemään keskinäistä yhteistyötä, markkinoimasta palveluitaan ja vuokraamasta tilaa työtään varten, sillä näiden toimien katsotaan lukeutuvan parituksen piiriin. Myös kynnys hakeutua viranomaistahon luokse ongelmatilanteissa on monelle seksityöntekijöille hyvin korkea. (Kontula 2008, 52–53.) Lainsäädäntö ei ainoastaan heikennä seksityöntekijöiden turvallisuutta, vaan evää heiltä perustavanlaatuisia työntekijöille kuuluvia oikeuksia. Tämä puolestaan ajaa seksityöntekijät yhä enemmän marginaaliin. (Lantela 2021.) Lainsäädännön eriarvoistavien vaikutusten voi olettaa heikentävän seksityöntekijöiden voimaantumista.

Seksityö luokittuu siis tietyllä tapaa harmaalle alueelle ja monesti sen ostajat, eivätkä välttämättä edes myyjät ole täysin varmoja siitä, onko toiminta ylipäänsä sallittua Suomessa. Tämä on omiaan lisäämään työhön liittyvää salailua ja epävarmuutta, sekä heikentämään seksityöntekijöiden hyvinvointia. Voimaantumisen näkökulmasta työn salaaminen heikentää seksityöntekijöiden kokemusta osallisuudesta ja hankaloittaa osaltaan seksityön kautta koettua voimaantumista. Seksityön kyseenalaistettu legitimitetti ja piilottelu johtavat myös siihen, että ilmiöstä on vaikea kerätä tilastotietoa, joista ilmeni esimerkiksi ilmiön laa-

juus. Pro-tukipisteen toiminnanjohtajan Jaana Kauppisen mukaan seksityöntekijöiden määrä vuositasolla liikkuu joidenkin tuhansien luokassa (Lantela 2021).

2.5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on haastattelun keinoin kartoittaa kokemuksia seksityön kautta koetusta voimaantumista sekä tunnistaa keinoja voimaantumisen edistämiseksi. Voimaantumista sekä sen edistämistä tarkastellaan seksityöntekijöiden omien kokemusten näkökulmasta.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda näkyväksi seksityön voimaannuttavia puolia, lisätä tietoisuutta seksityön moniulotteisuudesta sekä lieventävät alaan liittyvää stigmaa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on tunnistaa keinoja seksityöntekijöiden voimaantumisen edistämiseksi niin yksilöllisellä, yhteisöllisellä kuin yhteiskunnallisellakin tasolla.

Tutkimuskysymykset:

- 1) Millaisia kokemuksia seksityöntekijöillä on seksityön kautta koetusta voimaantumista?
- 2) Miten seksityöntekijöiden voimaantumista voitaisiin edistää?

3 VOIMAANTUMINEN

Luvun alkuun avataan voimaantumisen merkitystä opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä. Tämän jälkeen paneudutaan voimaantumisen käsitteen tarkasteluun. Lopuksi avataan vielä suomalaisen voimaantumistutkimuksen uranuurtajan Juha Siitosen (1999) luomaa käsitettä sisäinen voimantunne sekä paneudutaan Siitosen kehittämään voimaantumisteoriaan.

3.1 Voimaantuminen opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä

Miksi opinnäytetyö käsittelee seksityöntekijöiden kokemuksia juuri voimaantumisen näkökulmasta? Voimaantumisen moniulotteinen prosessi valikoitunut opinnäytetyön teoreettiseksi viitekehykseksi kahdesta selkeästä syystä.

Ensinnäkin voimaantumisen voidaan katsoa olevan tärkeä prosessi marginaalissa asemassa olevien ihmisten aseman parantamisessa (Mullaly 2007, 298–299; Ward & Mullender 1991, 21–29). Tästä syystä seksityön tarkasteleminen voimaantumisen näkökulmasta tuntui luontevalta – seksityöntekijöihin kohdistettu negatiivinen stigma tekee heidän yhteiskunnallisesta asemasta valtaväestöä heikomman. Seksityön kautta koetun voimaantumisen tarkastelun avulla voidaan tunnistaa ne puutteet, joita muuttamalla voitaisiin edistää seksityöntekijöiden kokemaa voimaantumista. Tätä kautta on myös mahdollista parantaa seksityöntekijöiden hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallisuutta.

Toisena syynä tutkimuksen voimaantumisnäkökulmalle on se, että seksityötä käsitellään edelleen lähtökohtaisesti siihen liittyvien negatiivisten ilmiöiden kautta. Aiheesta tehdyt tutkimukset ovat pitkälti negatiivisesti latautuneita ja käsittävät seksityöntekijät usein uhripositiosta käsin. Näihin oletuksiin liittyy usein myös ajatus siitä, ettei seksityötä voida tehdä omasta vapaavalintaisesta tahdosta. (Ahtiainen 2021, 288.) On kiinnostavaa nostaa käsiteltäväksi vaihtoehtoisia näkökulmia seksityöstä ja tarkastella, millaisia positiivisia puolia seksityöstä voi löytyä. Kiinnostavana ja uudenlaisena tutkimusnäkökulmana tämän opinnäytetyön osalta näyttäytyy myös se, voisiko seksityö itsessään tuottaa voi-

maantumisen kokemuksia, vaikka yleensä otaksutaan päinvastoin. Opinnäytetyön kautta halutaan myös tarkastella, löytyisikö näille mahdollisille kokemuksille yhteistä nimeäjää.

3.2 Voimaantumisen määritelmä

Voimaantumisen käsite ei ole yksiselitteinen, ja siihen viitataan eri tutkimuksissa myös vaihtelevasti eri termeillä. Englanninkielinen termi ”empowerment” käsitteään monesti voimaantumisen vastikkeeksi, mutta todellisuudessa suomen kielessä ei ole yhtä tällä termille vakiintunutta suomennosta (Räsänen 2005, 77). Englanninkielinen empowerment-käsite on suomennettu muun muassa valtaistumiseksi, voimaantumiseksi tai toimintavoiman lisääntymiseksi. Eri termien takana piilee myös eri merkityksiä, sillä voimaantuminen voidaan käsittää monin eri tavoin. (Kuronen 2004, 277; Siitonen 1999, 83, 84.) Esimerkiksi Hokkasen (2014, 2) mukaan käänös ”valtaistuminen” viittaa yksilön ja ympäristön väliin prosessiin, kun taas ”voimaantuminen” tarkoittaa yksilön sisäistä voimaantumista.

Voimaantumisprosessin näkemykselliset erot keskittyvät usein siihen, onko kyse enemmän *yhteiskunnallisia valtarakenteita* koskevasta ilmiöstä vai henkilökohtaisemmasta, *yksilön toimintavaltaa* koskevasta prosessista. Eri tutkijoilla on tästä eri näkemyksiä, ja siksi voimaantuminen voidaan käsittää hieman erilaisina prosesseina. (Kuronen 2004, 279.) Hokkasen (2009, 329–332) mukaan ei kuitenkaan ole mielekästä nähdä yksilöllistä prosessia vastakohtana yhteiskunnalliselle prosessille, sillä nämä molemmat tarvitsevat toisiaan. Myös yhteisöllinen taso liittyy olennaisesti voimaantumiseen, ja tällä tasolla voimaantumisessa kyse on muun muassa osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistumisesta (Räsänen 2006, 79–80). Tässä opinnäytetyössä voimaantumisprosessi käsitetään yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välisenä monisyisenä prosessina, jonka taasoista jokainen vaikuttaa osaltaan toiseensa.

Wardin ja Mullenderin (1991, 21–29) mukaan voimaantumisen ydintä on se, että se toimii vastavoimana sorrolle ja alistamiselle; tämän vuoksi etenkin heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevien voimaantuminen on tärkeää hei-

dän asemansa parantamiseksi. Yksilöiden ja ryhmien vaikutusmahdollisuuksien parantamisessa on kyse myös ihmisoikeuksista, joissa korostuu vähemmistöjen epätasa-arvon purkaminen. (Ward & Mullender 1991, 21–29.) Myös Mullaly (2007, 298–299) painottaa voimaantumisen merkitystä marginalisoitujen ja alisteisessa asemassa olevien ryhmien aseman parantamisessa. Kyse on siis myös vallasta ja vallanjaosta.

Sosiaalityön tutkimuksen saralla voimaantumiselle yleisesti hyväksytyin määritelmän on esittänyt Robert Adams. Adams (2003, 8) määrittelee voimaantumisen vaikutukset seuraavanlaisesti: yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen mahdollisuutena vaikuttaa elinolosuhteisiinsa sekä omiin tavoitteisiinsa. Adamsin mukaan voimaantumiseen liittyy myös yksilön kyky tavoitella parempaa elämänlaatua sekä itselleen että muille (Adams 2003, 8). Myös Kuronen (2004, 278) kuvaa voimaantumista prosessina, jonka kautta ihminen voi parantaa kontrollia ja hallintaa elämästään. Yksilöllisellä tasolla voimaantumista voidaankin pitää synonyymina sisäisen hallinnan tunteelle ja kokemukselle siitä, että on itse itseään määräävä, vapaa toimija (Siitonen 1999, 93; Lassander, Solin, Tamminen & Stengård 2013, 685). Voidakseen voimaantua, tulee yksilöllä olla valtaa sekä ulkoiseen todellisuuteen että itseensä nähden, eli kyse on myös autonomiasta. Yhteiskunnan ja yhteisön merkitys on oleellinen, sillä ihminen ei voi voimaantua tyhjästä. (Räsänen 2006, 77–78.)

Erilaisista tutkimusnäkökulmista huolimatta eri tutkijoita yhdistää ainakin näkemys siitä, että voimaantumisella on positiivinen vaikutus sekä yksilöön, yhteisöön että yhteiskuntaan (mm. Siitonen, Räsänen, Hokkanen ym.). Hokkanen (2009, 334) kuvaa voimaantumista prosessina, joka tuottaa elämään merkitystä ja sisältöä, ja jolla on positiivinen vaikutus ihmisen toimijuuteen. Siitosen (1999, 93) mukaan voimaantunut ihminen on löytänyt omat voimavaransa ja on ulkoisesta pakosta vapaa toimija.

3.3 Sisäinen voimantunne ja voimaantumisteoria

Juha Siitonen (1999) on eräs suomalaisen voimaantumistutkimuksen merkittävimpiä edustajia. Kasvatustieteen väitöskirjassaan Siitonen on tutkinut voimaan-

tumisprosessin rakentumista luokanopettajakoulutuksessa. Havainnoistaan sekä jo olemassa olevasta voimaantumistutkimuksesta Siitonen on luonut yleisen teorian ihmisen voimaantumisen.

Siitosen (1999, 61) on muodostanut tutkimuksensa pohjalta ydinkäsitteen *sisäinen voimantunne*, joka toimii synonyymina *voimaantumiselle*. Tämä käsite pitää sisällään seitsemän eri kategoriaa: vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, toimintaympäristö (konteksti), ilmapiiri ja myönteisyys. Jokaisella kategorialla on merkityksellinen tehtävä voimaantumisprosessissa. Sisäisen voimantunteen kategoriat ovat läheisesti yhteydessä toisiinsa, eikä niitä täysin voi erottaa toisistaan. Puutteet yhdessäkin kategoriassa voivat Siitosen tutkimuksen mukaan heikentää tai jopa estää sisäisen voimantunteen syntymisen ja sen ylläpidon. (Siitonen 1999, 61.)

Siitonen (1999, 82) on tutkimuksessaan syventänyt sisäisen voimantunteen käsitettä jo olemassa olevien tutkimusten, kuten motivaatio- ja sitoutumistutkimusten avulla. Tätä kautta hän on luonut yleisen teorian ihmisen voimaantumisesta (Siitonen 1999, 82). *Voimaantumisteorian* keskeisin ajatus on se, että voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään, eikä voimaa voi antaa toiselle. Voimaantuminen on henkilökohtaisen prosessin ohella kuitenkin vahvasti sosiaalinen prosessi, jolle tietyt olosuhteet ovat otollisempia kuin toiset. Prosessia edesauttaa muun muassa kokemus hyväksytyksi tulemisesta, tasa-arvoisesta kohtaamisesta ja turvallisesta ilmapiiristä. Näin ollen myös ulkoisilla tekijöillä on vahva yhteys sisäiseen prosessiin, eli yksilölliseen prosessiin vaikuttavat myös yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät. Voimaantumisen prosessiluonteelle on ominaista myös se, ettei se ole pysyvä tila. (Siitonen 1999, 161–162.)

Siitosen mukaan voimaantuminen on myös yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Siitonen käsittää yksilön voimaantumisen ja hyvinvoinnin olevan yhteydessä myös ryhmän muiden jäsenten voimaantumisen ja hyvinvoinnin kokemiselle. (Siitonen 1999, 162–164.) Näin ollen yksilötasolla koettu voimaantuminen voi myös vaikuttaa koko yhteisön hyvinvointiin. Hyvinvoinnin käsite on monimerkityksellinen, eikä Siitonen rajaa sitä käsittämään tiettyjä asioita. Siitonen viittaa hyvinvoinnilla kokonaisvaltaiseen tilaan, joka voi tarkoittaa kaikkea sitä, minkä yksilö hyvinvointina käsittää. (Siitonen 1999, 162–164.)

4 SEKSITYÖ

Tässä luvussa käsitellään aluksi seksityön ja seksityöntekijän määritelmää. Lopuksi paneudutaan seksityöhön liitettyyn stigmaan ja sen vaikutuksiin seksityöntekijöiden arjessa. Seksityöhön liittyvään stigmaan paneutuminen on opinnäytetyön aihevalinnan kannalta tärkeää, sillä stigmat voidaan katsoa heikentävän voimaantumista.

4.1 Seksityön ja seksityöntekijän määritelmä

Seksityön ja seksityöntekijän määrittely on haastavaa, sillä ilmiö on hyvin monimuotoinen. Seksityö voidaan karkeasti määritellä vähintään kahden osapuolen välillä tapahtuvaksi vaihdoksi, jossa seksuaalista stimulaatiota tuottavasta palvelusta maksetaan ei-seksuaalinen korvaus. Useimmiten tämä korvaus on rahallinen, mutta myös muita hyödykkeitä, kuten esimerkiksi matkoja tai vaatteita voidaan tarjota korvauksena. (Ranz 2009, 205.)

Termiä seksityö voidaan myös käyttää vaihtelevasti käsittämään koko seksi- ja erotiikka-alaa tai vain osia siitä. Kenties tunnetuin palveluista on niin kutsuttu klassinen seksi, jolla yleensä tarkoitetaan yhdyntää sekä sitä edeltävää oraaliseksiä tai intiimihierontaa (Kontula 2008, 44). Seksi- ja erotiikka-ala pitää kuitenkin sisällään laajan kirjon erilaisia palveluita; esimerkiksi eroottista tanssia, hierontaa, escort- eli seuralaispalveluita, burleskia ja erilaisia fetissi- ja BDSM-palveluita. Palvelut voivat olla myös paljon muutakin kuin sitä, mikä yleisesti käsitetään seksinä. (Forsström 2019, 45–47; Ahtiainen 2021, 289.) Kaikki seksi- tai erotiikka-alalla työskentelevät ihmiset eivät siis tarjoa varsinaista seksuaalista kanssakäymistä, vaan palvelut voivat olla hyvinkin yksilöllisiä. Kaikki seksuaalissävytteisiä palveluita tarjoavat henkilöt eivät myöskään miellä tekevänsä seksityötä, etenkin jos genitaalikontakti on rajattu palveluiden ulkopuolelle (Forsström 2019, 45).

Kuten seksityölle, myöskään seksityöntekijälle ei ole yhtä ja vakiintunutta määritelmää. Seksityöntekijöiden joukko on hyvin heterogeeninen. Alalla työskentele-

vät ihmiset edustavat hyvin laajaa ikäskaalaa, ja heidän taustansa ovat vaihtelevia niin sosioekonomisista, kulttuurisista kuin etnisistäkin lähtökohdista tarkasteltuina. Seksityöntekijät edustavat myös vaihtelevia seksuaalisia suuntautumisia ja sukupuoli-identiteettejä. (Ahtiainen 2021, 290–291.) Kun huomioidaan vielä ilmiön piiloluonteisuus, on selvää, ettei seksityöntekijöiden kirjavaa joukkoa ole helppo puristaa yhteen muottiin.

Tässä opinnäytetyössä kunnioitetaan seksityöntekijöiden omaa kokemusta siitä, minkä he käsittävät seksityönä. Opinnäytetyötä varten haastateltavien seksityöntekijöiden valintaan liittyvät kriteerit olivat yksinkertaiset: haastateltavien tuli itse kokea tekevänsä seksityötä riippumatta siitä, millaisia seksuaalisia palveluja työ piti sisällään. Lisäksi haastateltavien tuli olla täysi-ikäisiä, omasta vapaaehtoisesta valinnastaan seksityötä tekeviä ja Suomessa toimivia henkilöitä. Nämä seikat olivat tämän tutkimuksen näkökulmasta ainoat merkittävät kriteerit. Tässä opinnäytetyössä ei sen tarkemmin määritellä, mitä seksuaalissävyytteisiä palveluita kunkin haastateltavien repertuaarista löytyy, sillä tämä ei ole tutkimuksen kannalta relevanttia.

4.2 Seksityön stigma

Seksityöstä keskusteltaessa ei voi olla törmäämättä termiin stigma. Kontulan (2008, 49) tekemän tutkimuksen mukaan suomalaiset seksityöntekijät nimeävät alaansa liitettyjen ongelmien ja uhkien joukosta kaikkein suurimpana juuri sosiaalisen stigmat. Seksityön stigmasta juontuva syrjintä ja marginalisointi ovat suurimmat syyt seksityöntekijöiden kokemille haasteille, kuten esimerkiksi asunnon, työpaikan ja jopa lainsuojan kyseenalaistuminen (Kontula 2008, 49). Näin ollen stigmat voi käsittää heikentää merkittävästi seksityöntekijöiden kokemaa voimaantumista. Tästä syystä stigmat mekanismia avataan myös tässä opinnäytetyössä.

Termi stigma juontaa juurensa Kreikasta, jossa sillä viitattiin moraalisesti epäilyttävän henkilön polttomerkitsemiseen tämän poikkeavuuden ja huonommuuden paljastamiseksi. Tänä päivänä termillä stigma viitataan ominaisuuteen tai piirteeseen, joka on jollain tavalla negatiivisesti valtaväestöstä poikkeava. Kos-

ka stigmatisoiva piirre ei ole yhteiskunnassa suotava, se jakaa normista poikkeavat, stigmaa kantavat henkilöt alempaan kastiin kuin valtaväestön. Stigmatisoiva piirre voi olla esimerkiksi fyysiseen olemukseen, seksuaalisuuteen tai esimerkiksi etnisyyteen liittyvä asia – oikeastaan mikä hyvänsä valtaväestön hyväksyttävästä normista poikkeava ominaisuus. (Goffman 1986, 8–9, 13–16.) Stigmassa kyse ei ole pelkästään ympäristön asenteista, vaan kyseessä on monimutkaisempi prosessi; ihminen, jota kohdellaan normista poikkeavana ja jota ympäristö hyljeksii, nähdään vain paheksuttavan ominaisuutensa kautta ja kaikki hänen tekonsa vahvistavat negatiivisia ennakko-oletuksia (Goffman 1986, 13–16). Ympäristön suhtautuminen stigmaa kantavaa yksilöä kohtaan voi johtaa myös siihen, että yksilö alkaa toteuttamaan itseensä kohdistettuja ennakkoluuloja (Kontula 2008, 57). Stigmatisoituna ryhmänä seksityöntekijät ovat alttiita tämänkaltaiselle tapahtumasarjalle.

Seksityöhön liittyy lukuisia stigmoja eli leimoja, joista kenties tunnetuimmat ovat niin kutsutut uhri- ja rikollisstigmat (Sirkiä 2003, 1–4; Kontula 2008, 58). Seksityöhön liitettyjä stigmoja yhdistää se, että seksityöntekijät ymmärretään ulkopuolisiksi toisiksi, jotka käsitetään erillään muusta yhteisöstä (Kontula 2008, 58). Sirkiä (2003, 14–16) toteaa, että seksityöntekijöiden määrittelemisen joko moraalittomiksi rikollisiksi tai rikollisen toiminnan uhreiksi kyseenalaista seksityöntekijöiden oman toimijuuden ja kykeneväisyyden itseään koskevaan päätöksentekoon. Pahimmassa tapauksessa tämä voi evätä heiltä mahdollisuuden tulla kohdatuksi ihmisinä. Uhrileima toimii myös vallankäytön välineenä, sillä uhreilla itsellään ei ole sananvaltaa heitä koskevien asioiden määrittelyssä tai ratkaisussa, vaan heidät käsitetään ulkopuolisen pelastuksen kohteina – halusivat he sitä itse tai eivät. (Sirkiä 2003, 15–16.) Stigma heikentää seksityöntekijöiden mahdollisuutta osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen, ja tämä puolestaan heikentää seksityöntekijöiden hyvinvointia. Hyvinvoinnin kokeminen on yhteydessä voimaantumisen kokemiseen, joten puutteet hyvinvoinnissa heikentävät myös voimaantumisen kokemusta (Siitonen 1999, 189).

Yleiset mielikuvat seksityöstä elävät pitkälti fiktion ja tiedotusvälineiden välityksellä, sillä suurin osa seksityötä tekevistä salaa toimintansa siihen liittyvän stigman pelossa. Tämä edesauttaa mielikuvien perustumista kaikkeen muuhun kuin seksityöntekijöiden omiin kokemuksiin. (Kontula 2008, 59.) Stigman pelko

voi olla aiheellista sen kauaskantoisten seurausten takia. Seksityön paljastuminen voi johtaa sosiaalisten suhteiden menettämiseen, ura- ja opiskelumahdollisuuksien vaarantumiseen tai muiden elämän perusasioiden kyseenalaistumiseen (Stigma 2022). Seksityön tekeminen voi olla erityisen piilotettu asia myös silloin, jos seksityöntekijällä on lapsia. Etenkin äitiyden ja seksityön yhteensovittaminen on yhteiskunnassa erityisen paheksuttu asia, sillä seksuaalinen aktiivisuus uhkaa puhdasta äitiyden näkökulmaa (Ranz 2009, 212–213). Pahimmillaan seksityön paljastuminen voi johtaa jopa lastensuojeluilmoituksen tekoon. (Kontula 2008, 69–70.)

Ulkopuolisen tahon ohella usein sisäistetty stigma rajoittaa seksityöntekijän elämää kohtuuttomasti; pelko paljastetuksi tulemisesta voi aiheuttaa sen, että ihminen alkaa sulkemaan itse itseään yhteiskunnan ulkopuolelle (Forsström 2019, 106–107). Kuten voimaantumista koskevassa luvussa todetaan, yhteiskunta ja ympäristö voivat vaikuttaa myös yksilölliseen voimaantumisprosessiin – stigman vaikutus voimaantumisprosessiin on mitä ilmeisimmin negatiivinen. Yhteiskunnassa vallitsevat negatiiviset asenteet voivat toimii uhkana voimaantumisprosessille, sillä ne rajoittavat seksityöntekijöiden toimijuutta ja sulkevat seksityöntekijät yhteiskunnan ulkopuolelle.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä ja aineisto kerättiin teemahaastatteluilta. Tässä luvussa tarkastellaan laadullisen tutkimusmenetelmän lisäksi aineiston analyysin periaatteita. Luvun lopussa avataan opinnäytetyön analyysin etenemisprosessin vaiheita.

5.1 Laadullinen tutkimus ja aineiston keruu

Opinnäytetyö edustaa laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Laadullinen tutkimus ei sinällään tarkoita yhtä tiettyä tutkimusotetta, vaan pitää sisällä monia erilaisia tutkimustapoja. Tiettyjä yhtäläisyyksiä laadulliselle tutkimukselle kuitenkin on. Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on kuvailla tiettyä ilmiötä ja asiaa, ei niinkään tehdä tilastollisia yleistyksiä. (Juhila n.d.) Tästä syystä laadullinen tutkimus valikoitui myös tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi – pyrkimyksenä oli antaa painoarvoa haastateltavien omille näkökulmille ja toimijuudelle (Hirsjärvi & Hurme 2014, 22). Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä myös merkitysten keskeisyys sekä kohteen ja tutkijan vuorovaikutuksellinen suhde. Tärkeää on myös tiedostaa, että haastateltavien näkökulmien ohella tutkimukseen vaikuttaa tutkijan omat tavoitteet suhteessa tutkimukseensa. (Juhila n.d.)

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä myös tutkittavien ilmiöiden kokonaisvaltaisuutta korostava lähestymistapa. Tutkittavaa ilmiötä on lähestyttävä kokonaisuutena, josta tutkijan on osattava poimia olennainen. Tästä syystä laadullisissa tutkimuksissa tutkittavien joukko ei voi olla kovin suuri – muuten tulkintojen tekeminen vaikeutuu kohtuuttomasti. (Ronkanen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2011, 81–83.) Myös tässä opinnäytetyössä tutkittavien lukumäärä on pieni monipuolisen tulkinnan mahdollistamiseksi. Koska laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on merkittävä asema tulosten tulkinnassa, on tutkijan kriittisyys ja avoimuus omaa tutkimustyötä kohtaan tärkeää (Ronkanen ym. 2011, 82–83.) Laadullisuus näkyy tässä opinnäytetyössä pienen, mutta syväluotaavan otannan ohella tutkittavien omia näkemyksiä korostavan haastattelutilanteen mahdollistamisella.

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelu etenee tiettyjen etukäteen valittujen teemojen varassa, mutta muuten haastattelutilanne on suhteellisen avoin. Teemahaastattelu oli aineistonkeruumenetelmänä luonteva valinta, sillä se painottaa haastateltavien oman äänen kuulluksi tulemistä, joka oli tämän opinnäytetyön keskeisin lähtökohta. Muihin haastattelumenetelmiin verrattuna teemahaastattelu mahdollistaa vapaamman lähestymistavan, ja siinä painottuu haastateltavien omien tulkintojen lisäksi vuorovaikutuksessa syntyvät merkitykset. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47–48.)

5.2 Haastattelujen toteutus

Tutkimusta varten haastateltavat henkilöt tavoitettiin tiedottamalla opinnäytetyön aiheesta tutkijan tuttavapiirille, opiskelijatovereille sekä sosiaaliseen mediaan. Tutkimuseettisistä syistä kukaan haastateltavista ei ollut tutkijalle entuudestaan tuttu. Haastatteluihin osallistui 4 henkilöä, ja haastattelujen kesto vaihteli viidestäkymmenestä minuutista puoleentoista tuntiin. Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastateltaville lähetettiin opinnäytetyötä koskeva saatekirje (Liite 1) ennen tutkimukseen osallistumista. Haasteltaville annettiin mahdollisuus valita etäyhteyksin tai kasvotusten toteutettava haastattelutilanne. Näillä vaihtoehdoilla pyrin mahdollistamaan haastateltaville itselleen mielekkäin ja luontevin tapa osallistua tutkimukseen, sekä huomioimaan vallitseva covid-19 pandemiatilanne. Kaikki haastateltavat päätyivät lopulta osallistumaan haastatteluun etäyhteyksin.

Teemahaastattelu muodostettiin Juha Siitosen (1999, 61) luoman sisäisen voimantunteen käsitteen pohjalta, jonka Siitonen määrittelee synonyymiksi voimaantumiselle. Kuten taulukossa 1 osoitetaan, käsitteeseen lukeutuu seitsemän eri pääkategoriaa: vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, toimintaympäristö (konteksti), ilmapiiri ja myönteisyys (Siitonen 1999, 61). Pääkategoriat jakautuvat kukin vielä omiin alakategorioihinsa. Siitosen alkuperäisessä tutkimuksessa alakategorioita on 55, mutta opinnäytetyön teemahaastattelua varten osa alakategorioista jätettiin pois (liite 2). Syynä tähän oli se, että luokanopettajien amma-

tillista kasvua tutkineen Siitosen aineistossa osa alakategorioista liittyi spesifisti nimenomaan opettajuuteen. Esimerkiksi sellaiset alakategoriat kuin ”oppilas-keskeisyys” ja ”kuva opettajan työstä” karsiutuivat pois. Taulukossa 1 esitetään haastattelun teemoina hyödynnetyt sisäisen voimantunteen pääkategoriat alakategorioineen.

VAPAAUS	valinnanvapaus, vapaaehtoisuus, sopivuus, toimintavapaus, itsenäisyys, oma kontrolli
VASTUU	pitkäjänteisyys, halu menestyä, halu oppia, yrittäminen, tukeminen, rohkeus kokeilla, yhteistyö, aktiivisuus, kriittisyys, tarpeellisuuden kokeminen
ARVOSTUS	kunnioitus, kokemus, energia
LUOTTAMUS	molemminpuolisuus, omat kyvyt, minäkuva, itseluottamus, tyytyväisyys, innostuneisuus, ammatillinen itsetunto, luovuus
TOIMINTAYMPÄRISTÖ (KONTEKSTI)	kollegiaalisuus, vuorovaikutus, tasa-arvoisuus, mahdollistaminen, joustavuus, aitous, autenttisuus, sosiaalisuus, kulttuuriympäristö, yhteiskunnallisuus
ILMAPIIRI	turvallisuus, avoimuus, tervetulleeksi kokeminen, keskustelukulttuuri, ennakkoluulottomuus, kannustavuus, merkityksellisyys, vaihtelevuus, oman roolin löytyminen
MYÖNTEISYYS	hyväksyntä, positiivinen lataus, luontevuus, onnistuminen, eettisyys, sopeutuminen

TAULUKKO 1. Haastatteluteemat soveltaen Siitosen (1999, 62) sisäisen voimantunteen kategorioita

Haastattelun teemoista tehtiin kuvakortit, joissa näkyi taulukossa 1 osoitetut sisäisen voimantunteen kategoriat. Kuvakorteilla pyrittiin helpottamaan teemojen hahmottamista, sekä luomaan visuaalisesti miellyttävä ja helpommin lähestyttävä haastattelutilanne. Etähaastatteluja varten korteista muodostettiin Powerpoint-esitys, joka esitettiin haastattelutilanteessa.

Tutkimuskysymysten mukaisesti haastateltavia pyydettiin kertomaan, millaisia kokemuksia ja ajatuksia heillä on seksityön kautta koetusta voimaantumista liittyen kuhunkin teemaan. Haastattelutilanteessa mainittiin, ettei kaikista teemoista tarvitse löytyä kerrottavaa, vaan tarkoituksena on kertoa niistä teemoista, jotka itseä puhututtavat. Lisäksi haastateltavilta kysyttiin jokaisen teeman kohdalla, kuinka heidän mielestään seksityön kautta koettua voimaantumista

voitaisiin edistää. Teemojen laaja-alaisuudella haluttiin mahdollistaa tilanne, jossa haastateltava itse voi lähestyä aihetta vapaasti haluamastaan näkökulmasta, ja poimia itselleen merkityksellisiä aiheita keskusteltavaksi (Hirsjärvi & Hurme 2014, 107). Haastattelurunko esitellään liitteessä 2.

5.3 Laadullisen aineiston analyysi

Laadullisen aineiston analyysi on vaativa prosessi. Analyysin tarkoituksena on luoda selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, ja järjestää se tiiviiseen muotoon oleellista tietoa karsimatta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105). Analyttisen prosessin voi jakaa karkeasti kolmeen osaan: aineiston systemaattiseen järjestykseen, käsitteellistämävaiheeseen sekä luentavaiheeseen. Järjestelyvaiheessa aineistoa pilkotaan, luokitellaan ja jäsennellään havaintojen saamiseksi sekä analysointitavan testaamiseksi. Käsitteellistämävaiheessa analyysin tuottamat havainnot siirretään teoreettiseen viitekehykseen hakemalla yhtäläisyyksiä ja eroja. Luentavaiheessa puolestaan aineistosta muodostetut havainnot kohtaavat tutkijan kriittisen ajattelun ja niistä muodostetaan johdonmukainen kokonaisuus. (Ronkanen ym. 2011, 124–125.)

Tämän opinnäytetyön analysoinnissa hyödynnettiin teoriaohjaavan analyysin periaatteita. Opinnäytetyössä haluttiin korostaa haastateltavien omia näkemyksiä, eikä perustaa analyysia pelkästään valmiiseen teorian tietoon, joten tästä syystä teoriaohjaava analyysi oli luonteva valinta opinnäytetyön analysointitavaksi. Teoriaohjaavassa analyysissä edetään aineiston ehdoilla, mutta teoreettiset kytkökset ovat havaittavissa ja ne ohjaavat analyysia. Aikaisempi tieto siis avittaa analyysin tekoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109–110.) Teoriaohjaavassa analyysissä hyödynnetään niin kutsuttua abduktiivista päättelyä, jossa teorianmuodostus mahdollistetaan liittämällä havaintojen tekoon jokin teoreettinen johtajatus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107).

Tämän opinnäytetyön analysointitapana käytettiin sekä teemoittelua että tyypittelyä. Teemoittelussa tarkastellaan aineistossa toistuvasti esiintyviä piirteitä, jotka ryhmitellään omiksi teemoikseen. Teemoittelu lukeutuu laadullisen sisällyksen analyysin muotoihin, ja se on usein luonteva valinta teemahaastattelun ana-

lysointitavaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 173.) Myös tämän opinnäytetyön haastatteluaineistossa toistuivat tietyt teemat, joten analyysi oli loogista jäsentää näiden teemojen ympärille.

Tyypittely puolestaan on analyysitapa, jossa edetään hieman teemoittelua pidemmälle; nimensä mukaisesti huomiota kiinnitetään aineistossa esiintyviin tietyn tyyppisiin vastauksiin. Tyypittely voi toimia itsessään aineiston analyysimenetelmänä siinä missä teemoittelukin, mutta joskus sitä voidaan käyttää myös teemoittelun jälkeisenä vaiheena, kuten tässä opinnäytetyössä tehtiin. Teemoittelun jälkeen toteutettavassa tyypittelyvaiheessa aineistossa esiintyvien teemojen sisältä etsitään yhteisiä ominaisuuksia, jotka tiivistetään tyypikuvauksiksi. Nämä tyypit toimivat ikään kuin yläluokkina aineistosta esiin nostetuille teemoille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tässä opinnäytetyössä teemoittelun jälkeiseen tyypittelyyn päädyttiin siksi, että pääteemoista oli selkeästi tunnistettavissa kolme eri tyypikuvausta, joiden erottaminen teki analyysistä jäsentyneemmän kokonaisuuden.

5.4 Aineiston analyysin vaiheet

Opinnäytetyön haastattelut tallennettiin sanelimella haastateltavien luvalla, jonka jälkeen tallennettu aineisto kirjoitettiin tekstiksi eli litteroitiin analysoinnin helpottamiseksi. Litterointi toteutettiin sanasta sanaan Word-tiedostoon. Teema-haastattelulle tyypilliseen tapaan kerätty aineisto oli runsas haastattelujen keston ja laajuuden vuoksi (Hirsjärvi & Hurme 2014, 135). Litteroitua haastatteluaineistoa tuli kokonaisuudessaan 48 sivua.

Aineiston litteroinnin jälkeen siirryttiin koodaukseksi kutsuttuun vaiheeseen. Aineistosta alleviivattiin kummankin tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset kohdat omilla väreillään, jotta merkitykselliset kohdat löydettäisiin tekstistä vaivattomasti. Koodaamisen ideana on helpottaa aineiston käsittelyä ja helpottaa analyysia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Alleviivatut vastaukset pelkistettiin poimimalla niiden keskeinen sisältö ja riisumalla tekstistä tutkimukselle epäolennaiset asiat pois (Tuomi & Sarajärvi 2013, 109). Tätä vaihetta puolestaan kutsutaan pelkistämiseksi eli redusoinniksi. Redusoinnin avulla kerätystä

aineistosta nostetaan esille tutkimuksen kannalta olennaiset asiat ja epäolennaiset asiat jätetään huomioimatta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123.)

Redusoinnin jälkeen siirryttiin teemoitteluun. Redusoidut vastaukset ryhmiteltiin aineistoissa toistuvien aihealueiden eli teemojen mukaisesti. Analyysivaiheen teemat eivät muodostuneet täysin sattumanvaraisesti, vaan aineiston teemoittelu ohjasivat tutkimuskysymysten kannalta olennaiset aiheet. (Juhila n.d..) Opinnäytetyön teemoitteluvaiheessa huomioitiin, että ennakkoon asetetut haastatteluteemat eivät välttämättä osoittautu analyysivaiheessa tutkimusta jäsentäväksi teemoiksi. Sen sijaan aineistosta voi nousta esiin uusia teemoja, jolle tulee analyysivaiheessa avoimena. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tämän opinnäytetyön analyysivaiheessa aineistosta nostetut pääteemat poikkesivatkin hieman alkuperäisistä haastatteluteemoista. Analyysivaiheessa muodostetut pääteemat pitivät sisällään alkuperäisiä haastatteluteemoja, mutta niihin kytkeytyi myös uusia oivalluksia. Aineisto oli mielekkäämpää teemoitella uudella tavalla myös siksi, että alkuperäiset haastatteluteemat osoittautuivat päällekkäisiksi ja ne linkittyivät useampiin haastatteluissa esiin nousseisiin teemoihin. Teemoittelun jälkeen aineiston analyysia jatkettiin vielä tyypittelyllä. Syynä tähän oli se, että aineistosta nostetut pääteemat edustivat selkeästi kolme eri tyyppikuvausta. Aineistossa esiintyvät teemat jäsentyivät seuraaviksi tyypeiksi: voimaannuttavat tekijät, voimaantumista heikentävät tekijät sekä keinot voimaantumisen edistämiseksi. Teemoittelun ja tyypittelyn jälkeen alettiin valmistelemaan tieteellistä raporttia.

6 SEKSITYÖN KAUTTA KOETTU VOIMAANTUMINEN

Tässä luvussa käsitellään aineiston tuloksia. Opinnäytetyön ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaisesti analyysivaiheessa tarkasteltiin, millaisia kokemuksia seksityöntekijöillä on seksityön kautta koetusta voimaantumisesta. Toinen tutkimuskysymys puolestaan ohjasi tarkastelemaan seksityöntekijöiden näkemyksiä siitä, miten voimaantumista voitaisiin edistää. Kuten kuviossa 1 osoitetaan, haastattelun analyysivaiheessa tutkija nosti aineistosta tutkimuskysymysten avulla kolme eri tyyppikuvausta: *voimaannuttavat tekijät*, *voimaantumista heikentävät tekijät* sekä *keinot voimaantumisen edistämiseksi*. Jokainen tyyppikuvaus muodostuu pääteemoista, jotka jakaantuvat edelleen tarkentaviin alateemoihin. Kuviossa 1 ilmenee aineiston tyypit ja niihin lukeutuvat pääteemat. Seuraavissa alaluvuissa avataan kutakin tyyppiä sekä niihin lukeutuvia pää- ja alateemoja tarkemmin.

KUVIO 1. Aineiston tyypit ja pääteemat

Tulososiossa esitetyt pääteemat sulautuvat osittain yhteen, eikä niitä ole täysin mahdollista erottaa toisistaan. Lisäksi on huomionarvoista mainita, että tyyppiteilyvaiheessa muodostetut ja kuviossa 1 esitetyt tyypit ”voimaantumista heikentä-

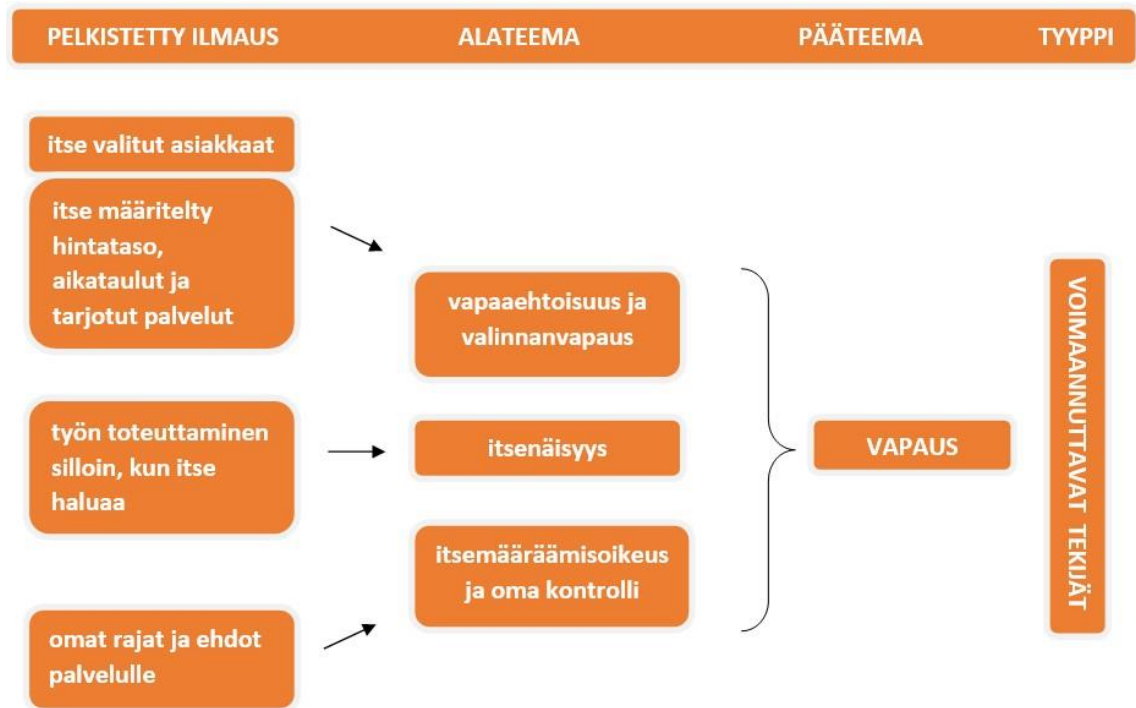
vät tekijät” sekä ”keinot voimaantumisen edistämiseksi” ovat osittain toistensa peilikuvia, sillä jälkimmäinen tyyppi pyrkii jossain määrin vastaamaan edellä mainitussa tyyppissä koottuihin ongelmiin. Jako kolmeen eri tyyppiin kuvion 1 mukaisesti on kuitenkin mielekkäin tapa esitellä aineiston tulokset jäsentyneesti.

6.1 Voimaannuttavat tekijät

Ensimmäinen aineistosta esiin nostettu tyyppi on kuvion 1 mukaisesti seksityön kautta koetut voimaannuttavat tekijät. Voimaannuttavat tekijät koostuvat seuraavista pääteemoista: *vapaus, asiakkaiden kohtaaminen, minäkuvan vahvistuminen, työn merkityksellisyys sekä ammatillisuus*. Kyseiset pääteemat esiintyivät kaikissa haastatteluissa ja vaikuttavat toinen toisiinsa. Tästä syystä rajanveto teemojen välillä ei ole täysin selkeää. Seuraavissa alaluvuissa avataan aineiston tutkimustuloksia kunkin pääteeman ja siihen liittyvien alateemojen mukaisesti.

6.1.1 Vapaus

Ensimmäinen voimaannuttavien tekijöiden tyyppiin lukeutuva pääteema on vapauden kokemus. Kuten kuviossa 2 esitetään, pääteeman muodostuu kolmesta alateemasta; *vapaaehtoisuus ja valinnanvapaus, itsenäisyys sekä itsemääräämisoikeus ja oma kontrolli*.

KUVIO 2. Vapaus voimaannuttavana tekijänä

Kuten kuvio 2 osoittaa, jokainen haastateltava piti tärkeänä työn *vapaaehtoista* luonnetta sekä työn perustumista omiin *vapaisiin valintoihin*. Haastateltavat pitivät vapaaehtoisuutta lähtökohtana sille, että ylipäätään puhutaan seksityöstä. Pakotettua toimintaa haastateltavat pitivät rikollisuutena, joka puolestaan on kaukana heidän tekemästään työstä. Vapaus valita näyttäytyi esimerkiksi niin, että haastateltavat valitsivat itse asiakkaansa, hintatasonsa, aikataulunsa sekä tarjoamansa palvelut. Tämän koettiin edistävän *työn itsenäistä* luonnetta, johon lukeutui täysi päätäntävalta palvelun tuottamisen suhteen. Myös työstä saatu hyvä tienesti mainittiin vapautta ja itsenäisyyttä edistävänä tekijänä jokaisen haastateltavan toimesta. Haastateltavat kuvasivat seksityöstä saatujen hyvien tulojen mahdollistavan ammatinharjoittamisen silloin, kun se itsestään tuntuu sopivalta. Työn tuoman taloudellisen varmuuden koettiin tuovan riippumattomuutta ja mahdollistavan sellaisen vapauden, mitä muut ansiotyöt eivät mahdollistaneet. Seksityön kautta koettu vapaus oli myös kahden haastateltavan luonnehdinnan mukaan sellaista, jota yleensä naisena ei saa kokea, sillä asenteet naisia kohtaan ovat yleisesti yhteiskunnassa alistavia.

Kuten kuviossa 2 esitetään, *itsemääräämisoikeuden* toteutuminen ja *oma kontrolli* olivat teemoja, jotka koettiin ehtona työn toteutumiselle. Nämä teemat toistuivat kaikissa haastatteluisissa. Haastateltavat kertoivat määrittävänsä itse ehdot

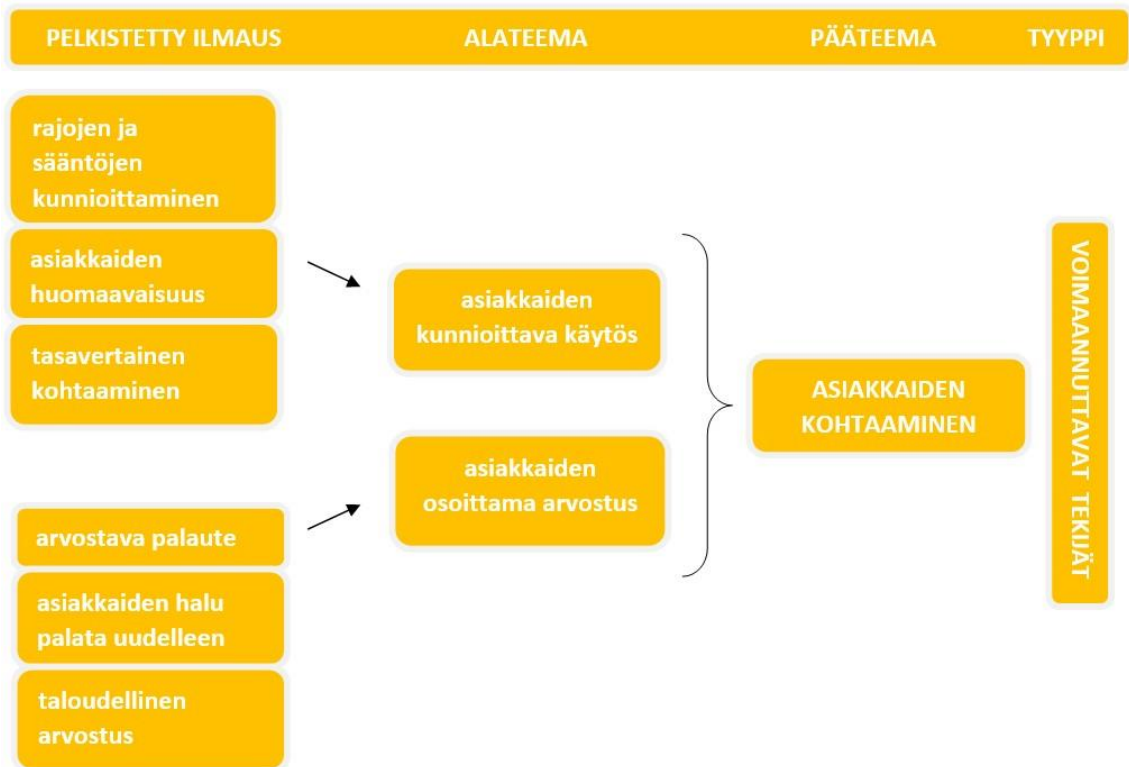
asiakstapaamisille, eikä ehdoista joustettu tai neuvoteltu enää paikan päällä. Haastateltavat kokivat, että asiakkaiden tapaamisessa kontrolli ja valta oli nimenomaan seksityöntekijällä. Palvelun maksullisuus mahdollisti selkeän rajanvedon sille, mitä palveluun kuuluu ja mitä ei. Selkeä rajanveto asiakstapaamisen säännöistä koettiin toimintaa selkeyttävänä ja myös työn turvallisuuden kannalta merkittävänä tekijänä.

Kun tässä yhteiskunnassa naisena, ja jotenki niinku seksiobjektin rooliin asetettuna ihmisenä on joutunu kasvamaan, niin tietyllä tavalla on omaksunu siitä roolista hirveen paljon. – – Et vapauden ja itsenäisyyden kokemus on tietyllä tavalla jopa riistetty multa joskus aikanaan. Niin sitä vasten tietyllä tavalla mä koen et seksityö on tuonu mulle ihan hirveesti kokemuksia, jotka on niinku korjannu sitä mitä multa on riistetty. Et mulla on täys kontrolli siitä asiasta, et mä teen sitä täysin vapaavalintaisesti ja itsenäisesti.

6.1.2 Asiakkaiden kohtaaminen

Toinen voimaannuttavien tekijöiden tyyppiin lukeutuva pääteema on asiakkaiden kohtaaminen. Tähän pääteemaan lukeutui kaksi alateemaa, jotka esitetään kuviossa 3: *asiakkaiden kunnioittava käytös* sekä *asiakkaiden osoittama arvostus*.

KUVIO 3. Asiakkaiden kohtaaminen voimaannuttavana tekijänä

Kuten kuviossa 3 esitetään, haastateltavat kokivat asiakkaiden kohtaamisen voimaannuttavana. Tämän kokemuksen jakoivat kaikki haastateltavat. *Asiakkaiden kunnioittava käytös* näyttäytyi muun muassa etukäteen sovittujen rajojen ja sääntöjen kunnioittamisena. Jokaisen haastateltavan kokemusten mukaan paikan päällä ei koskaan vaadittu mitään, mistä ei etukäteen ollut sovittu. Rajoista ja säännöistä oli helppo pitää kiinni, sillä ne olivat etukäteen tarkasti asetettuja ja yhdessä sovittuja. Kaikki haastateltavat totesivat, että toisin kuin siviiliseksissä, seksityön saralla heidän ei tarvitse joustaa tai vääntää säännöistä. Keskustelun merkityksellisyyttä seksuaalisissa suhteissa pidettiin tärkeänä ja molemmin puoleista arvostusta luovana asiana. Kolme neljästä haastateltavista mainitsi omaksuneensa seksityön kautta avoimemman keskusteluyhteyden myös siviiliseksielämäänsä.

Jotenki oletus et kaikki asiakkaat on sellasia rajoja rikkovia ihmisperseitä, vaikka usein ei ole näin, ainakaan omalla kohdalla. Et itellä on ollut ainaki sellanen fiilis – ja tää on vähän surullinen fakta ehkä omasta seksielämästä – mut seksityössä on enemmän kunnioitettu niitä mun rajoja kuin siviiliseksielämässä. Ja siihen liittyy var-

maan se, et kun niitä käydään ja keskustellaan kunnolla läpi, mikä on musta aivan ihana juttu.

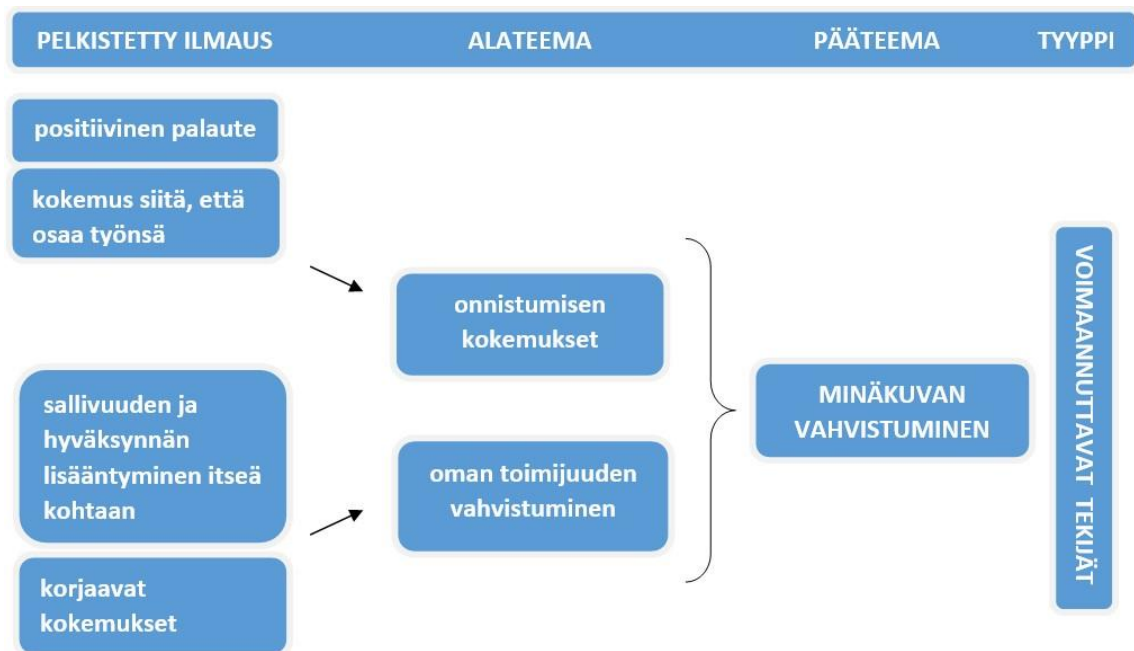
Jokainen haastateltavista kuvasi asiakkaiden käytöstä huomaavaisena ja kohteliaana, kuten kuviossa 3 osoitetaan. Kaikki haastateltavat kuvasivat, että asiakkaat osoittivat tasa-arvoista suhtautumista seksityöntekijää ja hänen tekemäänsä työtä kohtaan. Kaksi haastateltavaa kuitenkin mainitsi erikseen, että anonyymisti tulevaisuudessa saattoi olla epäkunnioittavia pyyntöjä tai alenavia sanavalintoja. Näistä ihmisistä ei kuitenkaan koskaan tullut haastateltavien asiakkaita. Asiakkaiksi valikoituneiden ihmisten kohtaamisessa syntynyt kunnioitus näyttäytyi puolestaan kaikkien haastateltavien mukaan molemminpuolisena ilmiönä.

Tää työ on lisännyt mun kunnioitusta miessukupuolta kohtaan hyvin paljon. Kaikki mun asiakkaat on ollu miehiä tai ainakin miesoletettuja ja se mun kunnioitus heitä kohtaan on noussut sitä kautta, miten he ovat kunnioittaneet mua ja mun työtä. Ja tiettyllä tavalla niiden asiakkaiden kanssa mä voin puhua mun työstä niin, että mä tuun kohdatuksi. Et yksikään mun asiakas ei oo puhunu niin et mulle tulis olo, etten tuu arvostetuks ihmisenä tai naisena sen takia mitä mä teen.

Kuten kuviossa 3 osoitetaan, *asiakkaiden osoittama arvostus* mainittiin jokaisen haastateltavan taholta voimaannuttavana kokemuksena. Arvostukseen liittyi asiakkailta saatu palaute siitä, kuinka tärkeänä ja hyvänä he palvelua pitivät. Myös asiakkaiden antamat kehuja ja ylistävät kommentit lisäsivät arvostuksen kokemusta. Eräs haastateltavista mainitsi, että asiakkailta saatu arvostus on kaikkein voimaannuttavinta, mitä hän on seksityön kautta kokenut. Haastateltavien mukaan arvostuksesta kieli myös asiakkaiden halu palata haastateltavien tarjoamien palveluiden pariin yhä uudelleen, ja tämän kokemuksen jakoivat kaikki haastateltavat. Jokainen haastateltava mainitsi voimaannuttavana tekijänä myös taloudellisen arvostuksen; se, että asiakkaat olivat valmiita kerta toisensa jälkeen maksamaan huomattavia summia juuri heidän palveluistaan, koettiin imartelevana.

6.1.3 Minäkuvan vahvistuminen

Kolmas voimaannuttavien tekijöiden tyyppiin lukeutuvaksi pääteema on minäkuvan vahvistuminen. Kuten kuviossa 4 osoitetaan, pääteeman alle lukeutui kaksi alateemaa: *onnistumisen kokemukset* sekä *oman toimijuuden vahvistuminen*.

KUVIO 4. Minäkuvan vahvistuminen voimaannuttavana tekijänä

Kuten kuviossa 4 esitetään, kaikki haastateltava kertoivat työssä koettujen *onnistumisten kokemusten* kasvattaneen heidän itseluottamustaan ja kohentaneen itsetuntoa. Haastateltavat kuvasivat saavansa seksityön kautta kokemuksen, että he ovat hyviä siinä mitä tekevät. Tähän vaikutti asiakkaiden positiivinen palaute ja kehut. Onnistumisen kokemuksia lisäsi myös se, että asiakkaiden koettiin olevan aidosti tyytyväisiä palveluun. Positiivinen palaute liittyi haastateltavien mukaan erityisesti heidän ulkonäköönsä sekä taitoihin kohdata ja kuunnella asiakkaita. Kaikki haastateltavat kertoivat asiakkaiden kehujen vaikuttavan voimaannuttavalla tavalla käsitykseen itsestä. Kehut ja kommentit lisäsivät haastateltavien mukaan tyytyväisyyttä etenkin omaa kehoa, seksuaalisuutta ja läsnäolotaitoja kohtaan. Kaikki haastateltavat mainitsivat työssä koettujen onnistumisen kokemusten olevan merkittävä syy itsevarmuuden ja itseluottamuksen kasvuun.

Kyl mä sanoisin et se [seksityö] muutti aika paljon ehkä pysyvästikin itsearvostusta ja omakuvaa, kun tuli paljon kehua ja kunnioitusta ja muuta. Ja et ne ihmiset halus maksaa just mulle siitä työstä.

Seksityö on tuonu kyl mulle sellasta voimaa et oon nähny mun vartalon eri tavalla ja alkanu tykkäämään siitä paljon enemmän. Ja varsinkin seksuaalisen puolen itessään on hyväksyny ihan eri tavalla ja siitä on oppinut nauttimaan enemmän.

Kuvion 4 mukaisesti *oman toimijuuden vahvistuminen* osoittautui kaikille haastateltaville tärkeäksi minäkuvaa vahvistavaksi tekijäksi. Oman toimijuuden vahvistuminen seksityön kautta näyttäytyi sallivuuden ja hyväksynnän lisääntymisenä itseä kohtaan. Lisäksi seksityö toi haastateltaville pystyvyyden, vahvistuneen toimijuuden ja itsevarmuuden kokemuksia. Näistä havainnoista kertoivat kaikki haastateltavat.

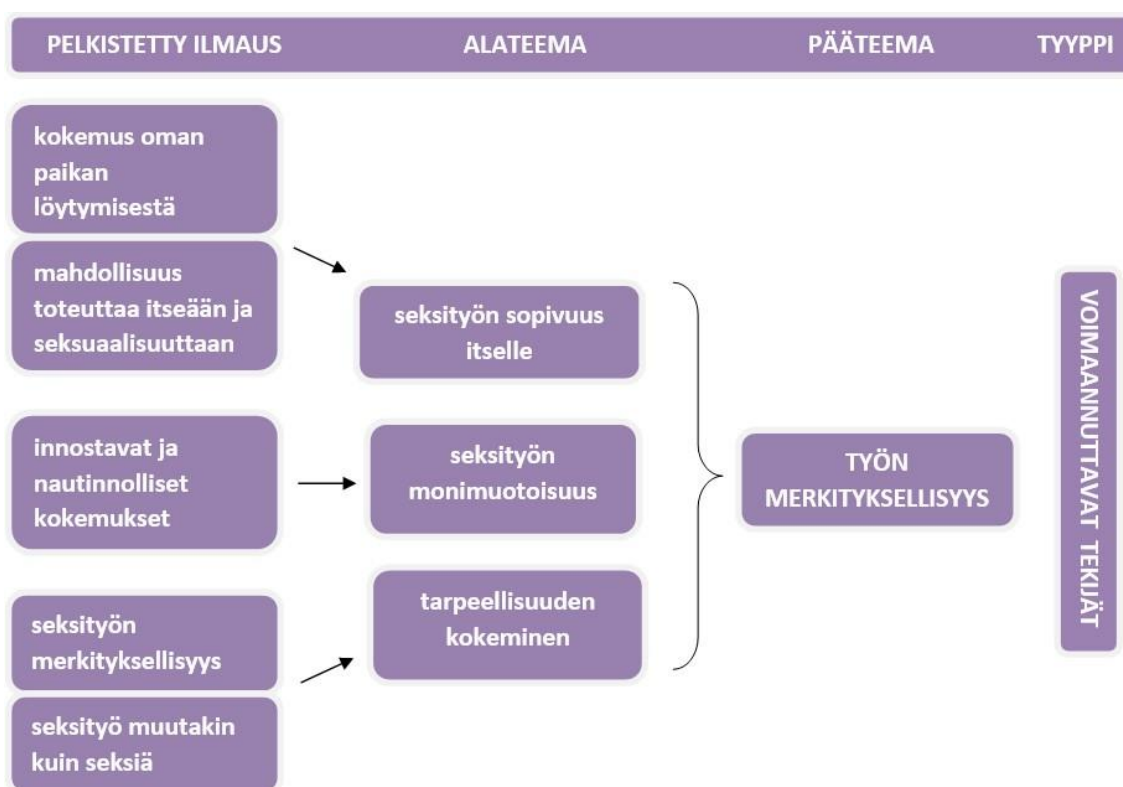
Kolme neljästä haastateltavasta toi oman toimijuuden vahvistumiseen liittyen esiin seksityön kautta koetut korjaavat kokemukset. Yhdellä haastateltavista oli taustallaan syömishäiriö, ja hän kuvasi suhteensa omaa kehoa ja seksuaalisuutta kohtaan olleen menneisyydessä hyvin haastava. Kyseinen haastateltava koki seksityön lisänneen itsevarmuutta, sallivuutta ja tyytyväisyyttä omaa kehoa kohtaan. Kaksi haastateltavaa puolestaan kertoivat menneisyydessään tapahtuneista traumaattisista kokemuksista. Molemmat heistä kokivat seksityön vahvistaneen heidän toimijuuttaan ja pystyvyyttään, sekä mahdollistaneen ”oman roolin takaisin ottamisen”. Toinen näistä haastateltava mainitsi, että työssään hän saavuttaa kokemuksen siitä, että on kaikkeen kykenevä. Toinen puolestaan kuvasi seksityön eheyttäneen ja korjanneen minäkuvaa, jota aiemmat traumaattiset seksuaalikokemukset olivat rikkoneet.

Ni ihan sekin et miten paljon seksityö on tuonut mun henkilökohtaiseen seksielämään lisää itseluottamusta. Ja sellasta kokemusta, et mun on hirveen paljon vaikeempi vaipua siihen voimattoman uhrin rooliin ja elää sitä traumaani, ku mä tiedän, et mä pystyn olee se tasapainoinen seksuaalinen toimija. – – Et mä oon pystynyt oikeesti toipumaan siitä seksuaalitraumastani, ja mä pystyn ylläpitämään

myös mun henkilökohtaisissa suhteissa tasapainoista seksuaalisuutta. Et mun ei enää tarvii elää sitä traumaa läpi, et se on niinku eletty. Ja se on ihan sairaan arvokasta.

6.1.4 Työn merkityksellisyys

Neljäs voimaannuttavien tekijöiden tyyppiin lukeutuva pääteema on työn merkityksellisyys. Kuten kuviossa 5 esitetään, pääteema muodostui kolmesta alateemasta: *seksityön sopivuus itselle*, *seksityön monimuotoisuus* sekä *tarpeellisuuden kokeminen*.

KUVIO 5. Työn merkityksellisyys voimaannuttavana tekijänä

Työn merkityksellisyyttä lisäsi kuvion 5 mukaisesti *seksityön sopivuus itselle*. Kaikki haastateltavat jakoivat tämän kokemuksen, mutta se näyttäytyi eri haastateltavilla hieman eri tavoin. Työn sopivuutta itselle luonnehdittiin muun muassa kokemuksena oman paikan löytymisestä, mahdollisuutena toteuttaa itseään sekä luontevana tapana toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan. *Seksityön monimuotoisuus* nousi esiin voimaannuttavana elementtinä kaikissa haastatteluissa.

Kokemus seksityön monimuotoisuudesta näyttäytyi niin, että seksityö koettiin paljon muunakin kuin seksinä. Haastateltavat kuvasivat seksityötä vaihtelevasti esimerkiksi kohtaamisena, luovuuden ilmentämisenä sekä taiteellisena ilmaisukeinona. Seksityön monipuolisuus lisäsi kokemusta siitä, että ala on innostava. Uusien kokemusten koettiin lisäävään nautintoa ja kiinnostusta työtä kohtaan kaikkien haastateltavien osalta.

Ja sit jotenki se et mite vähäsen siinä loppupeleissä on kyse seksistä ja miten merkityksellistä se on, et miten mä kohtaan ne asiakkaat.

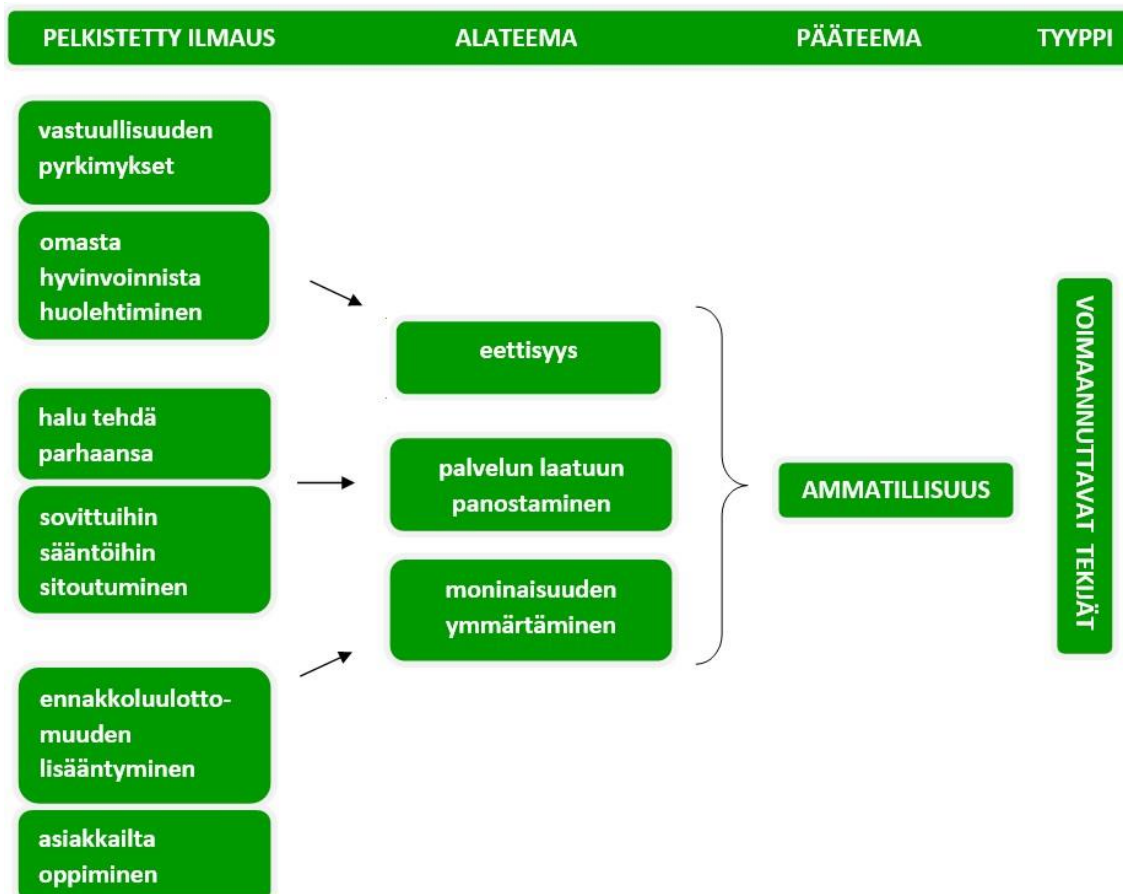
Kuvion 5 mukaisesti *tarpeellisuuden kokeminen* oli eräs vahvasti työn merkityksellisyyteen vaikuttava teema. Kaikki haastateltavat kokivat työnsä ja palvelunsa tarpeellisina. Seksin ja kohdatuksi tulemisen tärkeyttä kuvattiin inhimillisinä tarpeina, joihin jokaisella on oikeus. Yksi haastateltavista kertoi, että hänen palveluaan hyödynsivät myös sellaiset asiakkaat, joille sosiaaliset tilanteet ovat haastavia tai joilla ei muuten olisi mahdollista saada toisen ihmisen läheisyyttä. Myös esimerkiksi kehitysvammaisten ihmisten tarve seksityöntekijöiden palveluille nostettiin esiin seksityön tärkeydestä keskusteltaessa, vaikka kukaan tämän tutkimuksen haastateltavista ei tarjonnut seksipalveluita kehitysvammaisille.

Kyllähän ihmisen läheisyys, seksi, kohdatuksi tuleminen ja yhteys toiseen on mun mielestä sellasia yleisinhimillisiä tarpeita ja oikeuksia. Et jos tää [seksityö] hyväksyttäis sellasena palveluna, jossa tarjottais ihmisille olennaisia asioita, ni silloin tätä voitais jollain tavalla tarjota laajemmin ihmisille.

Seksi ja seksuaalisuus on monilla ihmisillä tärkeä osa elämää, ja seksuaalisuus muuttuu elämän aikana. Ja kun joillain ei oo mahdollisuutta seksiin muuten kuin seksityön kautta, ni mun mielestä heille pitää sallia se. Tai sit esimerkiksi saa seksiä muualta, mut haluaa jotain tietynlaista seksiä mitä ei saa. Niin sen takia mun mielestä seksityö on tärkeä asia.

6.1.5 Ammatillisuus

Viides voimaannuttavien tekijöiden tyyppiin lukeutuva pääteema on ammatillisuus. Tähän pääteemaan lukeutuu kuvion 6 mukaisesti seuraavat alateemat: *eettisyys, palvelun laatuun panostaminen ja moninaisuuden ymmärtäminen.*

KUVIO 6. Ammatillisuus voimaannuttavana tekijänä

Kuten kuviossa 6 osoitetaan, *eettisyyttä* pidettiin jokaisen haastateltavan toimesta tärkeänä osana ammatillisuutta. Eettisyys näyttäytyi kaikkien haastateltavien vastauksissa vastuullisuuden pyrkimyksinä, kuten turvallisuudesta, ehkäisystä ja salassapitovelvollisuudesta huolehtimisena. Eettisyyteen liittyi jokaisen haastateltavan mukaan myös halu pitää huolta siitä, että työ on itselle sopivaa. Haastateltavat pitivät tärkeänä omasta hyvinvoinnista huolehtimista sekä jatkuvaa työn vaikutusten reflektointia omaan vointiin. Kolme neljästä haastateltavasta mainitsi eettisyyden olevan myös heidän asiakkailleen tärkeä seikka. Haastateltavat kertoivat asiakkaidensa tuovan ilmi, että he halusivat ostaa palveluita nimenomaan vapaaehtoisesti seksityötä tekevältä henkilöltä. Kaksi

haastateltavaa mainitsivat asiakkaidensa hakeutuneen juuri heidän palveluidensa piiriin siksi, että olivat vakuuttuneet haastateltavien tekevän seksityötä vapaaehtoisesti.

Tän työn suhteen pitää vähän niinku käydä jatkuvaa keskustelua itensä kanssa. Et onks tää sellasta, mitä haluan tehdä ja mitkä on ne mun rajat, et tää työ on sopivaa mulle.

Tää on äärimmäisen vastuullista touhua ja mä oon ainakin tosi ylpeä siitä, miten paljon mä kannan vastuuta sekä itseni että asiakkaideni hyvinvoinnista. Sekä niiden [asiakkaiden] tapaamisten turvallisuudesta, että sitten suhteesta omaan henkilökohtaisen elämän kumppaniini.

Palvelun laatuun panostaminen näyttäytyi haastattelussa kuvion 6 mukaisesti esimerkiksi haluna kehittää itseään ja ammatillisuuttaan. Kaikki haastateltavat kokivat myös halua tarjota laadukasta palvelua, joka miellyttää asiakasta, mutta on heidän omien rajojensa mukaista. Asiakkaiden kanssa sovituista pelisäännöistä kiinni pitämistä pidettiin tärkeänä osana palvelun laadukkuutta ja ammatillisuutta. Osa haastateltavista myös mainitsi laatuun panostamisen näyttäytyvän niin, etteivät he tapaa asiakkaita ollessaan esimerkiksi liian kiireisiä tai stressaantuneita, sillä tämä heikentäisi heidän kykyään kohdata asiakas kokonaisvaltaisesti.

Kuten kuviossa 6 esitetään, *moninaisuuden ymmärtämisen* koettiin lisääntyvän sekstiyön kautta ja tämän vaikutuksia pidettiin voimaannuttavina. Haastateltavat kertoivat seksityön vaikuttaneen avartavasti heidän maailmankatsomukseensa. Erilaisten ihmisten ja tarpeiden kohtaaminen koettiin lisäävän ymmärrystä ihmisten erilaisuutta kohtaan. Kaksi haastateltavista kertoivat myös oppineensa asiakkaiden kautta myös avoimempaa tapaa puhua seksuaalisuudesta ja intiimeistä asioista. Esimerkiksi omien seksuaalisten tarpeiden sanottaminen oli osalle haastateltavista seikka, jota ei niin sanotussa siviiliseksielämässä tullut harjoitettua, ja jota pidettiin seksuaalisen mielihyvän kannalta merkittävänä oppina.

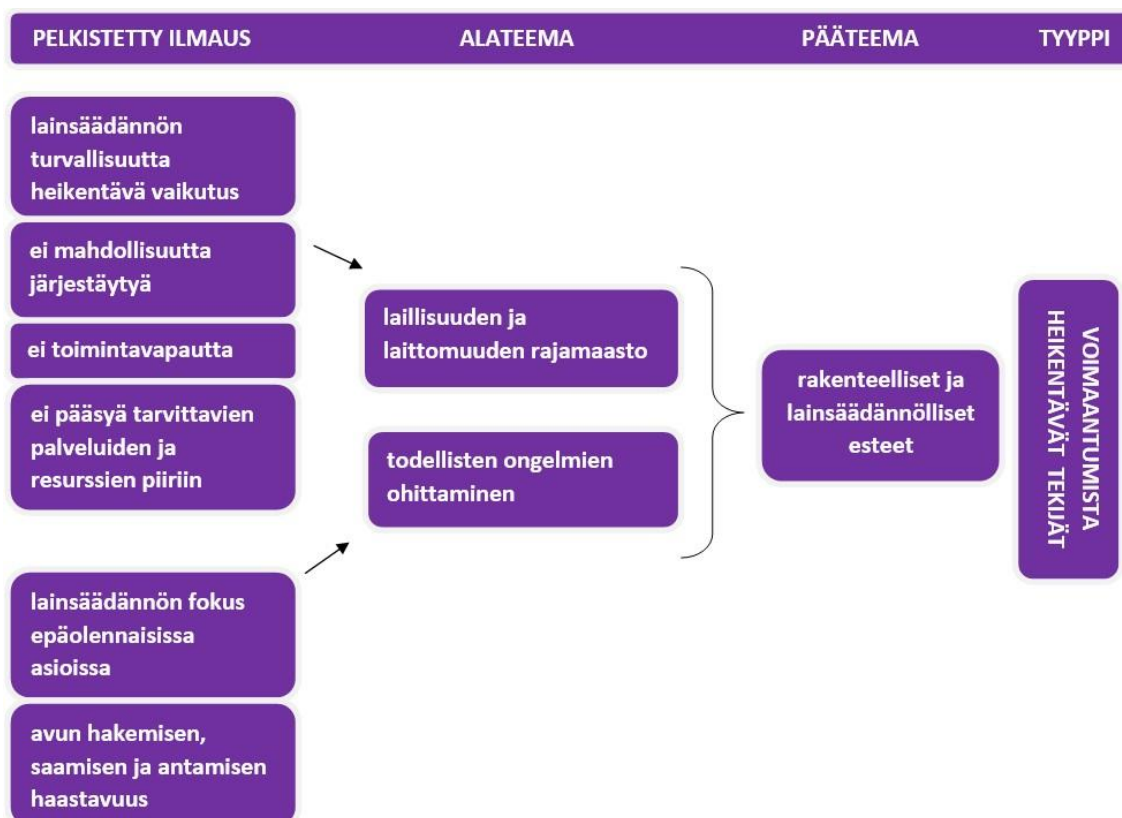
Ja ehkä toi ennakkoluulottomuus on tän myötä mulla kasvanut ylipäättään erilaisuutta kohtaan, kun tää on niin stigmatisoitua ja mä tiedän miten jotenki ei niin ihmeellistä tää on. – – Että sellanen moninaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen on kyllä kasvanut.

6.2 Voimaantumista heikentävät tekijät

Toinen aineiston analyysivaiheessa muodostettu tyyppi on voimaantumista heikentävät tekijät. Voimaantumista heikentäviin tekijöihin lukeutuvat seuraavat pääteemat: *rakenteelliset ja lainsäädännölliset esteet* sekä *stigma*. Voimaantumista heikentävään tyyppiin lukeutuvat pääteemat vaikuttavat toinen toisiinsa, eikä niiden erottaminen ole täysin selkeää. Seuraavissa alaluvuissa avataan aineiston tutkimustuloksia molempien pääteemojen sekä niihin lukeutuvien alateemojen mukaisesti.

6.2.1 Rakenteelliset ja lainsäädännölliset tekijät

Haastateltavat jakoivat yhteneväisen näkemyksen siitä, että rakenteelliset ja lainsäädännölliset esteet heikentävät seksityön kautta koettua voimaantumista. Rakenteellisten ja lainsäädännöllisten esteiden pääteemaan liittyvät kuvion 7 mukaisesti seuraavat alateemat: *laillisuuden ja laittomuuden rajamaasto* sekä *todellisten ongelmien ohittaminen*.

KUVIO 7. Rakenteelliset ja lainsäädännölliset esteet voimaantumista heikentävinä tekijöinä

Kuten kuviossa 7 esitetään, *laillisuuden ja laittomuuden rajamaasto* oli teema, joka puhutteli haastateltavia monesta näkökulmasta. Seksityötä rajoittava lainsäädäntö koettiin epäreiluna ja seksityöntekijöiden asemaa heikentävänä. Sekä seksityöntekijöiden että asiakkaiden oikeudet koettiin puutteellisina toiminnan kyseenalaisen legitimitetin vuoksi. Seksityöhön liittyvän lainsäädännön koettiin uhkaavan perustavanlaatuisesti niin työntekijän kuin asiakkaankin turvallisuutta. Tähän liitettiin esimerkiksi se, ettei tiloja työtä varten saa vuokrata eikä asiakkaiden henkilöllisyyttä voi mitenkään todentaa. Ongelmaksi koettiin myös se, ettei seksityöntekijöillä ole täyttä toimintavapautta harjoittamaansa alaa kohtaan: palveluita ei saa markkinoida, työntekijät eivät voi järjestäytyä eikä työntekijöillä ole oikeutta esimerkiksi työterveyspalveluihin.

Ei mulle äkkiseltään tuu mieleen mitään sellasta työtä missä ois näin heikot oikeudet toimia ja näin vähän edellytyksiä toimia laillisesti, vaik haluaisi. – – Mä myös ajattelen et ammatinharjoittamisen vapautteen kuuluu myös pääsy tarvittavien palveluiden, resurssien ja

tiedon piiriin, mahdollisuus järjestäytyä, mitä seksityöntekijöillä ei oo.

Kuten kuviossa 7 osoitetaan, seksityöntekijöiden voimaantumista heikentäväksi tekijäksi koettiin myös todellisten seksityöhön liittyvien ongelmien ohittaminen. *Todellisten ongelmien ohittamisella* tarkoitettiin sitä, että haastateltavien kokemuksen mukaan seksityöhön liittyvien ongelmien tunnistaminen ja ratkominen on puutteellista. Todellisiksi ongelmiksi nimettiin esimerkiksi seksityöhön linkitetty rikolliset lieveilmiöt, kuten ihmiskauppa sekä seksityöntekijöihin kohdistetut rikokset. Haastateltavien mukaan yhteiskunnassa keskitytään liikaa siihen, saako seksityötä ylipäätään tehdä, kun fokuksen pitäisi olla ilmiöön liittyvien ongelmien ratkomisessa.

Niin kauan ku joudutaan vääntää siitä että voiko tätä tehdä ja saako tätä tehdä, niin ei ees päästä sille tasolle keskustelua, että mitä ne oikeet eettiset näkökulmat siinä työssä on. Et millä tapaa turvataan niinku ihmisarvo, mitä moraalisia dilemmoja siihen [seksityöhön] saattaa liittyä ja miten ne kannattais ratkaista.

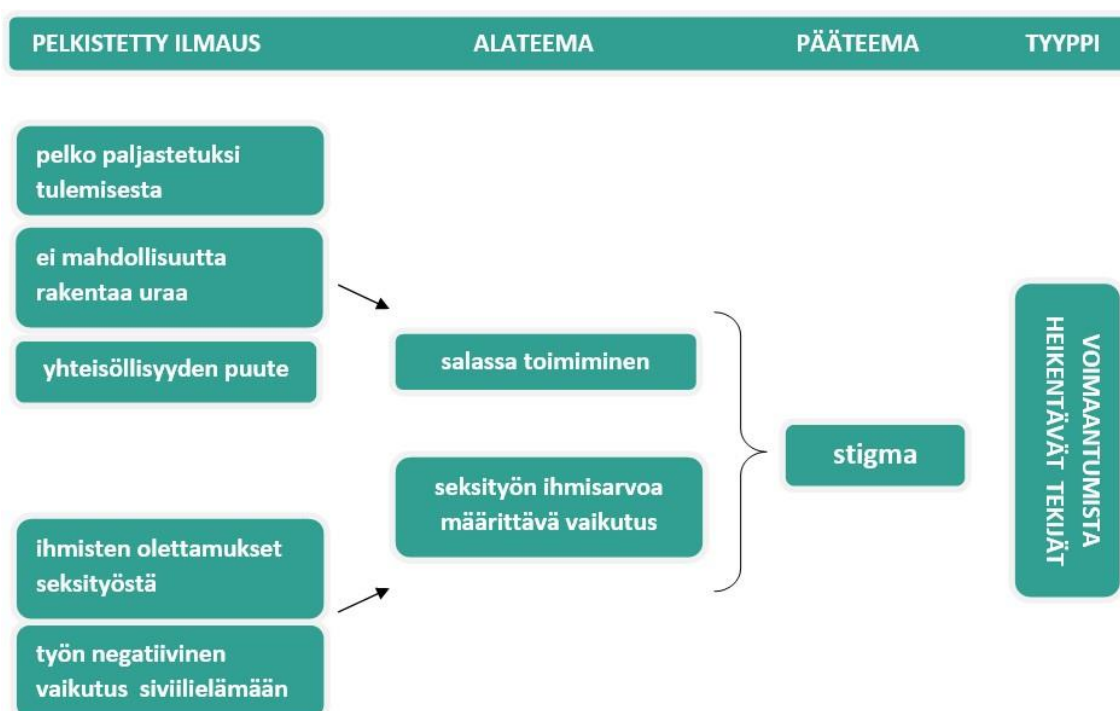
Toiminnan kyseenalaistettu legitimitettiin nähtiin yhtenä tekijänä todellisten ongelmien ohittamiselle. Todellisten ongelmien ohittamista kuvattiin myös ilmiönä, jossa seksityöntekijän mahdollisuudet hakea ja saada apua ongelmiinsa ohitetaan, sillä työtä ei alun alkaenkaan pidetä laillisena. Haastateltavat pohtivat, että esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuneen seksityöntekijän voi olla haastavaa hakeutua avun piiriin, sillä hänelle itselleen saattaa koitua sanktioita ammatinharjoittamisen puolesta. Haastatteluissa nostettiin esiin myös se, että asiakkaiden voi olla vaikea erottaa vapaaehtoisesti ja pakon edessä seksityöhön ryhtyneet toimijat, sillä molemmat joutuvat markkinoimaan työtään yhtä laittomilla keinoilla. Tämä puolestaan heikentää asiakkaiden mahdollisuutta ostaa eettisesti toteutettua seksityötä. Myös tämä koettiin haastattelujen perusteella ongelmalliseksi.

Kun onhan niitäkin ihmisiä, joita pakotetaan tähän seksityöhön. Ja se hän on siis laitonta, mut he eivät uskalla hakea apua, koska he ajattele-

vat että ovat osallistuneet nyt rikolliseen toimintaan ja he joutuvat tästä ongelmiin.

6.2.2 Stigma

Voimaantumista merkittävästi heikentävänä tekijänä koettiin seksityöhön liitetty stigma. Kaikki haastateltavat kärsivät stigman voimaantumista heikentävästä vaikutuksista, mutta tämä näyttöytyi haastateltavien elämässä hieman eri tavoin. Syynä tähän oli henkilökohtaisten kokemusten eroavaisuuden lisäksi se, että puolet haastateltavista toimivat salassa ja puolet tekivät seksityötä avoimesti. Tämän luvun alkuun avataan alateemaa *salassa toimiminen*, joka koskettaa piiloluonteisesti seksityötä tekeviä haastateltavia. Tämän jälkeen paneudutaan toiseen alateemaan, *seksityön ihmisarvoa määrittävään vaikutukseen*, joka koskettaa kaikkia haastateltavia. Kuviossa 8 esitetään pääteeman stigma analyysi.

KUVIO 8. Stigma voimaantumista heikentävänä tekijänä

Seksityön stigmaan liittyvät haasteet näyttöytyivät hieman eri lailla niiden keskuudessa, jotka tekivät seksityötä piiloluonteisesti. Kuvion 8 mukaisesti stigman vuoksi seksityöhön liittyi kahden haastateltavan osalta salassa toimimisen ee-

tos. *Salassa toimiminen* koettiin henkisesti raskaaksi, sillä pelko paljastumisesta ja paljastumisen seurauksista oli jatkuvasti läsnä. Haastateltavat kokivat myös raskaaksi tehdä päätöksiä siitä, kenelle he uskaltavat asiasta kertoa ja kenelle eivät. Esimerkiksi omassa päätoimisessa ammatissa menestyminen voisi haastateltavien mukaan kärsiä, mikäli seksityön tekeminen tulisi julki.

Jossain kohtaa se alko käymään raskaaks, ku mun tää mun ”oikee” ura on sellanen, missä saattaa esiintyy välillä julkisestikin. Ni sit alko tulee sellanen olo, et mitä jos liian moni ihminen tietää mun naaman tän [seksityön] kautta. Et se stigma oli oikeastaan ainut asia, minkä mä koin vaikuttavan itseeni negatiivisesti täs työssä.

Salassa toimiminen merkitsi haastateltaville myös sitä, ettei alalla voi menestyä eikä siitä rakentaa uraa, koska vaakakupissa olisi paljastuminen ja tunnistetuksi tuleminen. Piiloluonteisesti seksityötä tekevät haastateltavat kokivat harmilliseksi myös sen, että he joutuivat olemaan epärehellisiä asiakkailleen.

Mä joudun valehtelemaan mun asiakkaille mitä mä teen työkseni, mikä mun nimi on ja mitä mun elämään kuuluu. Et vaikka mä yritän esittäytyä mahdollisimman autenttisenä, ni ne reunaehdot tulee aina vastaan. Mä en uskalla paljastaa mitään mitä mä oikeasti olen, koska mistä mä tiedän, voiko se paljastua ja voidaanko sitä käyttää mua vastaan.

Kuten kuviossa 8 esitetään, piiloluonteisesti seksityötä tekevät haastateltavat kokivat voimaantumista heikentävänä tekijänä myös yhteisöllisyyden puutteen. Haastateltavat kertoivat kaipaavansa työyhteisön tuomaa tukea ja arkisten työasioiden jakamista samalla alalla olevien henkilöiden kanssa. Koska työstä ei uskallettu puhua, ei haastateltavilla ollut myöskään mahdollisuutta kollegiaalisuuden tai ammatillisen tukiverkoston suhteen. Haastateltavat kuvasivat ongelmalliseksi myös sen, etteivät seksityöntekijöille suunnatut vähäiset palvelut ole käytettävissä, mikäli haluaa pysyä täysin anonyymina. Vaikka esimerkiksi Pro-tukipisteen palveluita on mahdollista hyödyntää näennäisesti anonyymisti, oli haastateltavilla huoli siitä, että esimerkiksi puolittu törmätä heihin Pro-tukipisteen palveluissa.

Mä tiedän, et on olemassa esimerkiks Pro-tukipiste, joka tekee hirveen arvokasta työtä. Mut et en mä halua sinne mennä, koska se stigma on niin suuri. En mä halua tulla nähdyks siellä, koska mistä mä tiedän missä muualla mä tuun tapaa niitä ihmisiä jotka on siellä.

Kaikki haastateltavat kokivat kuvion 8 mukaisesti voimaantumista heikentävänä tekijänä yhteiskunnan toimesta tapahtuvan seksityön ihmisarvoa määrittävän vaikutuksen. Tämän kokemuksen jakoivat sekä seksityötä piiloluonteisesti että avoimesti tekevät haastateltavat. Haastateltavat kuvasivat, että he kokivat yhteiskunnallisten asenteiden olevan seksityötä kohtaan lähestulkoon aina negatiivisia. Haastateltavat kokivat, että ammatinvalinta vaikutti heikentävästi heidän ihmisarvoonsa yhteiskunnan silmissä. Seksityöllä koettiin olevan myös negatiivinen vaikutus siviilielämään, sillä toisin kuin muut ammatit, sen koettiin määrittävän ja tuomitsevan ihmisen kokonaisvaltaisesti. Stigman ei koettu heikentävän ainoastaan seksityöntekijöiden, vaan myös heidän asiakkaidensa hyvinvointia.

Jos mä joskus tekisin lapsia ja mä tekisin vielä seksityötä, ni silloinhan mun pitäis oikeesti pelätä mun koko elämän puolesta. Jos mä jäisin kiinni, niin mun koko äitiys ja vanhemmuus kyseenalaistettais. Ni eihän ihminen voi elää vapaasti tälläses ilmapiirissä, jossa tää asia tällä hetkellä näyttäytyy jonain perversiona tai vähintään hirvittävänä kohtalona.

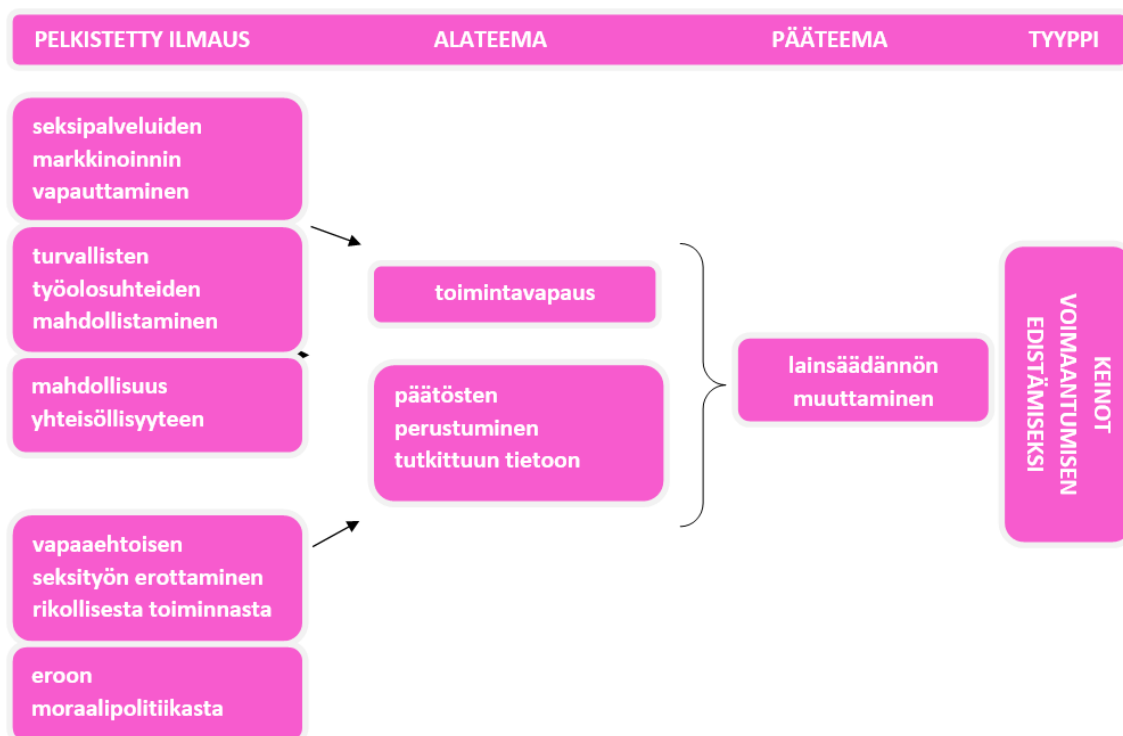
Seksityötä avoimesti tekevät haastateltavat kertoivat saavansa ajoittain ikävää palautetta, joka perustuu juuri seksityöhön liitettyihin negatiivisiin mielikuviin. Etenkin julkisuudessa puhuminen sai aikaan tuntemattomien, anonymien henkilöiden kommenttivyöryjä, joissa seksityötä kuvattiin likaiseksi ja kunniattomaksi alaksi. Eräs haastateltava kertoi, että hänen lähipiirissään oli ihmisiä, jotka eivät halunneet enää pitää häneen yhteyttä saatuaan tietää hänen tekemästään seksityöstä.

6.3 Keinot voimaantumisen edistämiseksi

Toisen tutkimuskysymyksen mukaisesti jokaiselta haastateltavalta kysyttiin näkemyksiä siitä, kuinka seksityöntekijöiden voimaantumista voitaisiin edistää. Haastateltavien vastaukset muodostivat tulosten kolmannen tyypin, keinot voimaantumisen edistämiseksi. Tähän tyyppiin lukeutuu kaksi pääteemaa: *lainsäädännön muuttaminen* sekä *representaation lisääminen ja monipuolistaminen*. Seuraavissa alaluvuissa avataan kumpaakin pääteemaa, sekä niihin liittyviä alateemoja.

6.3.1 Lainsäädännön muuttaminen

Ensimmäisenä selkeänä keinona voimaantumisen edistämiseksi haastateltavat näkivät lainsäädännön muuttamisen. Kyseinen pääteema koostui kuvion 9 mukaisesti seuraavista alateemoista: *toimintavapaus* sekä *päätösten perustuminen tutkittuun tietoon*.

KUVIO 9. Lainsäädännön muuttaminen voimaantumisen edistämisen keinona

Kuten kuviossa 9 ilmenee, *toimintavapauden* käsitteeseen haastateltavat liittivät monia seikkoja, jotka eivät tänä päivänä seksityöntekijöiden keskuudessa toteudu. Kuten aiemmin voimaantumista heikentäviä tekijöitä koskevassa alaluovassa kerrottiin, seksityöntekijät kokevat epäreiluna lainsäädännön rajoittavat vaikutukset toimintavapauteen. Ongelmalliseksi koettiin jokaisen haastateltavan kertoman mukaan se, että kenties hyvää tarkoittavat ja rikollisuuden kitkentään tarkoitetut lait kääntyvät usein seksityöntekijöiden oikeuksia ja hyvinvointia vastaan. Ammattieettisen toiminnan mahdollistamiseksi ja seksityöntekijöiden hyvinvoinnin takaamiseksi haastateltavat toivoivat, että seksipalveluiden markkinointi vapautettaisiin.

Mua kiinnostais tietää miks meidän lainsäädätö on mitä on. Et kyl tätä pitäis muuttaa ihan huolella, jotta voitais lisätä meidän oikeuksia ja sitä työstä voimaantumista. Et me seksityöntekijät voitais kylä paljon paremmin, jos voitais ihan rehellisesti kaupata meidän palveluja, luottaa siihen et se on laillista ja turvallista, ja et meitä ylipäättään kohdeltais ammatinharjoittajina niinku ketä tahansa muutakin.

Kuten kuviossa 9 osoitetaan, tärkeinä seikkoina toimintavapautta koskien koettiin myös mahdollisuus turvalliseen työympäristöön. Turvallisuuden lisääminen parantaisi kaikkien haastateltavien mukaan merkittävästi seksityön kautta koetua voimaantumista. Esimerkiksi laillinen bordelli mainittiin kolmen haastateltavan toimesta hyvänä esimerkkinä turvallisen työympäristön mahdollistamisesta. Bordelli nähtiin turvallisuutta sekä asiakkaiden ja seksityöntekijöiden asemaa parantavana vaihtoehtona. Lisäksi bordellien laillistamista pohdittiin mahdollisuutena lisätä seksityöntekijöiden keskinäistä yhteisöllisyyttä.

Ois vaa niin paljon kivempaa ja helpompaa, et ois joku työtila, jossa vois olla monta seksityöntekijää. Ja sit vaikka joku sihteeri ja vartija. Ja et ois samalla työkavereita, joiden kanssa vois jutella kahvihuooneessa, et olis sellanen yhteisöllisyys ja turvallinen meininki. Ja se kans poistais sitä stigmaa myös asiakkailta, koska seksityön ostajilakin on sellanen stigma heidän ympärillään. Et tää ois tavanomaisempi palvelu ja tila muiden joukossa.

Mahdollisuus yhteisöllisyyteen mainittiin kuvion 9 mukaisesti toimintavapauden piiriin kuuluviin tekijöihin. Yhteisöllisyyden voimaannuttaviin piirteisiin lukeutui haastateltavien mukaan vertaisuuden ja omien kokemusten reflektoinnin mahdollisuus toisten seksityöntekijöiden kanssa. Lainsäädännön puolesta yhteistyö koettiin kimuranttina, sillä yhteistyö tai yhteisten tilojen vuokraaminen luokitellaan herkästi paritukseksi. Haastateltavien mukaan yhteisöllisyys parantaisi seksityöntekijöiden asemaa ja hyvinvointia sekä lisäisi yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Mä näkisin et sellanen yhteisöllisyys vois olla aika isossa roolissa. Et sais vertaisiltaan niinku sen arvostuksen ja et vois jakaa niitä omia kokemuksia ja omaa ammatillisuutta myös. – – Se, että pääsis myös omassa elämässä normalisoimaan sitä [seksityötä] ja saamaan vertaisryhmän tukea, ni se ois tosi iso juttu. Et sais kokea olevansa jotain. Niinku tietyllä tavalla normaali.

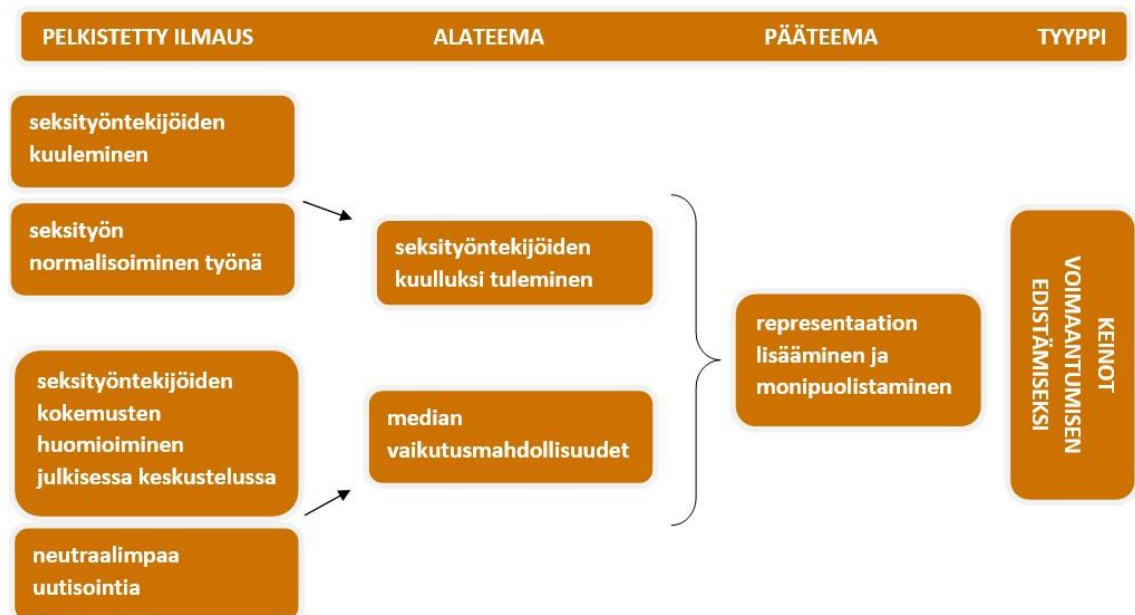
Se kollegiaalisuus mitä mä kaipaisin, ois just sellasta jotenki ihan tavallista. En mä koe et mä kaipaakaan mitään tukitoimia, mä kaipaisin vaan ihmisiä, jotka tekee tätä suunnilleen samaa suunnilleen samalla tavalla, ja mä voisin jakaa näitä tarinoita, vinkkejä, kokemuksia ja tsemppejä.

Haastateltavat toivat myös esiin toiveen siitä, että seksityötä koskeva lainsäädäntö ja päätökset perustuisivat tutkittuun tietoon. Kuvion 9 mukaisesti kolme neljästä haastateltavasta pohti sitä, että nykyinen lainsäädäntö tuntuu perustuvan enemmän seksityöhön liittyviin ennakkoluuloihin kuin tietoon siitä, mitä seksityö oikeasti on. Kaksi haastateltavista mainitsivat, että seksityön laillistamista jarruttaa se, ettei seksityöntekijöiden ihmisarvoa ylipäättäen pidetä kovin arvokkaana. Haastateltavat toivoivat myös selkeämpää rajanvetoa lainsäädännön puolesta vapaaehtoisen seksityön ja rikollisen toiminnan suhteen. Esiin tuotiin ajatus siitä, että mikäli seksityö täysin laillistettaisiin, olisi ilmiö näkyvämpi, ja tällöin olisi helpompi erottaa rikolliset ilmiöt vapaaehtoisesta seksityöstä.

Seksityön tematiikka kietoutuu niin moneen asiaan tässä yhteiskunnassa, tasa-arvoon, naisten asemaan ja vähemmistöjen asemaan. Ylipäätään jotenki niinku siihe, et kenen oikeudet on arvokkaita. Niin tarvittais sellainen yhteiskunnallinen muutos ja et tehtäis sitä esimerkiksi politiikkaa tän asian ja lainsäädännön tiimoilta perustuen tutkimukseen eikä johonki niinku moraalisiin mututuntumiin.

6.3.2 Representaation lisääminen ja monipuolistaminen

Toisena seksityöntekijöiden voimaantumisen edistämisen keinoina nähtiin seksityöhön liitetyn representaation lisääminen ja monipuolistaminen. Kyseinen pääteema koostuu kuvion 10 mukaisesti seuraavista alateemoista: *seksityöntekijöiden kuuluksi tuleminen ja median vaikutusmahdollisuudet.*

KUVIO 10. Representaation lisääminen ja monipuolistaminen voimaantumisen edistämisen keinona

Kuten kuviossa 10 osoitetaan, seksityön representaation, eli siihen liitettyjen mielikuvien toivottiin monipuolistuvan ja lisääntyvän. Haastateltavien mukaan *seksityöntekijöiden kuuluksi tuleminen* olisi tärkeää yleisen, seksityöhön liitetyn negatiivisen mielikuvan muuttamiseksi. Haastateltavien mukaan seksityön stigma on lähtöisin nimenomaan siitä, että mielikuvat seksityöstä perustuvat ulko-

puolisten, alasta tietämättömien ihmisten näkemyksille. Haastateltavat uskoivat, että tuomalla seksityöntekijöiden omia kokemuksia enemmän ja monipuolisemmin julki, voisi myös ymmärrys alaa kohtaan lisääntyä ja seksityö voitaisiin normalisoida työnä.

Jos seksityön ois näkyvämpää ja se sais useammat kasvot yhteiskunnassa, niin kyllähän sitä ymmärrettäis paremmin. Et miten monenlaisia ihmisiä mekin ollaan, ja miten jokaisen ihmisen takana on se oma tarina. Ja se ei aina oo niin helvetin kurja, kuin mitä kuvitellaan.

Median vaikutusmahdollisuudet nähtiin kuvion 10 mukaisesti merkittävänä mahdollisuutena seksityöntekijöiden voimaantumisen edistämiseksi. Haastateltavien mukaan medialla on nykypäivänä erityinen asema asenteiden ja mielikuvien muuttamisessa ja sitä kautta myös stigman hälventämisessä. Ongelmalliseksi haastateltavat kokivat sen, että mediassa palstatilaa saavat lähinnä seksityöhön liitetyt kauhukertomukset. Haastateltavien mukaan tilaa pitäisi antaa realistisimmille sekä neutraalimmille kuvauksille seksityöstä. Mediassa esiintyvien tarinoiden suhteen toivottiin seksityöntekijöiden oman kokemusmaailman huomiointia sekä seksityön positiivisten puolien tunnustamista.

Niin kauan ku media ja muu ympäristö puhuu jostain asiasta negatiivisesti, ni niin kauanhan ihmiset ei arvosta sitä. Et mediallyhan on hirveen iso merkitys oikeestaan kaikessa. Ja jos mediassa nostettais myös niitä hienoja, positiivisia juttuja esille mitä seksityöhön liittyy, ni voishan kyllähän se tois enemmän sitä arvostusta ja ymmärrystä alaa kohtaan.

Mut sit ku on ihmisiä niinku minä, jotka puhuu seksityöstä julkisesti ja omalla naamalla, ni aiheesta tulis puhua siitä sillai rehellisesti et tois esiin myös niitä hyviä puolia. Kun helposti käy niin, et esimerkiksi haastatteluissa kysytään aina niitä seksityön huonoja puolia, ni ne sit helposti ihmisillä jää mieleen. Et tuotais myös esiin sitä positiivista puolta, ja nostettais esiin et miks tää voi olla myös hyvä ja tärkeä juttu.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa vastataan työn alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin ja tiivistetään opinnäytetyön keskeiset tulokset. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla kartoitettiin, millaisia kokemuksia seksityöntekijöillä on seksityön kautta koetusta voimaantumisenesta. Toisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin puolestaan selvittämään, kuinka seksityöntekijöiden voimaantumista voitaisiin edistää. Johtopäätökset jakautuvat kahteen alalukuun, joista ensimmäinen tiivistää seksityön kautta koettuun voimaantumiseen liittyvät havainnot. Toinen alaluku puolestaan käsittelee seksityöntekijöiden kokeman voimaantumisen edistämistä.

7.1 Minäkuva vahvistavaa ja avartavaa työtä

Tutkimustulosten perusteella seksityön kautta koettu voimaantuminen painottui erityisesti voimaantumisprosessin yksilölliseen tasoon. Yksilöllisen voimaantumisprosessin mahdollistaviin tekijöihin lukeutuivat seksityöhön liitetty vapaus ja vahva itsemääräämisoikeus, työn merkityksellisyys sekä ammatillisuus. Voimaantumisprosessiin positiivisesti vaikuttavina yhteisöllisinä tekijöinä puolestaan näyttäytyivät asiakkaiden kohtaaminen sekä oman työyhteisön tuki niiden seksityöntekijöiden kohdalla, jotka tunsivat muita seksityöntekijöitä. Näillä yhteisöllisillä tekijöillä koettiin tulosten perusteella olevan myös yksilöllistä voimaantumisprosessia edistävä vaikutus. Tulosten perusteella on pääteltävissä, että kaikki edellä mainitut tekijät olivat osaltaan yhteydessä tulososiossa yhtenä pääteemana esiteltyyn *minäkuvan vahvistumiseen*. Tätä pääteemaa voidaankin pitää yhtenä tutkimustulosten tärkeimpänä havaintona. Merkittävänä havaintona voidaan pitää myös seksityön avartavaa vaikutusta erilaisuuden ja moninaisuuden ymmärtämisen suhteen.

Siitosen (1999, 63) mukaan mahdollisuus vapaaehtoisuuteen ja vapaisiin valintoihin on ensimmäisiä voimaantumista tukevia tekijöitä. Kokemus vapaudesta vaikutti tutkimustulosten perusteella merkittävästi seksityöntekijöiden minäkuvaan ja käsitykseen omasta pystyvyydestä. Vapauden kokemusta vahvistivat tutkimustulosten mukaan erityisesti kaksi tekijää: se, että palvelu on täysin myy-

jän määriteltävissä (itseääräämisoikeus) sekä se, että seksityöstä on mahdollisuus tienata todella hyvin. Tutkimustuloksista näyttäytyi, että etenkin *itseääräämisoikeudella* on selkeä yhteys sille, että seksityö koettiin voimaannuttavana. Vahva itseääräämisoikeus vahvistaa tutkimustulosten perusteella kokemusta hallinnasta sekä oman elämän kontrolloinnista. Kykyä hallita omaa elämäänsä pidetään myös yksilöllisen voimaantumisprosessin merkittävänä päämääränä (Kuronen 2004, 278). Itsemääräämisoikeuden toteutuminen määritteli haastateltavien mukaan myös sen, onko kyse vapaaehtoisesta seksityöstä vai pakotetusta toiminnasta. Vapauden merkitystä seksityöntekijöiden keskuudessa korostaa myös Kontula (2008, 186), jonka tutkimuksen mukaan keskeisin syy seksin myymiselle Suomessa on seksityön tuoma vapaus.

Työn merkityksellisyyden suhteen tuloksissa painottui erityisesti kokemus siitä, että seksityö on tärkeää ja tarpeellista. Seksityöntekijöiden tarjoamissa palveluissa korostui inhimillisen läheisyyden, keskustelun ja kohtaamisen merkitys, jota jokainen tarvitsee. Tulosten perusteella on pääteltävissä, että seksityön kokonaisvaltaisuus tekee palvelusta seksityöntekijöiden näkökulmasta erityisen merkityksellisen. Myös Forsström (2019, 62–63) kuvaa seksityötä ihmisten kohtaamistyönä, jossa huomioidaan asiakas intuitiivisesti tuoden hänelle kokemus tulleensa erityiseksi ja huomioiduksi, nähdyksi. Siitosen (1999, 65) mukaan tarpeellisuuden kokeminen vahvistaa vastuun ottoa sekä omasta että yhteisön muiden jäsenten hyvinvoinnista, sekä edistää keskinäistä arvostuksen kokemista. Tutkimustuloksista on pääteltävissä, että kokemus seksityön merkityksellisyydestä vahvistaa haastateltavien omaa ammatti-identiteettiä, positiivista suhtautumista itseen ja tätä kautta myös haastateltavien minäkuvaa.

Seksityön kautta koettu ammatillisuus näyttäytyi tutkimustuloksissa erityisesti vastuullisuuden ja eettisyyden kokemuksina sekä *moninaisuuden ymmärtämisen kasvuna*. Erilaisten asiakkaiden ja heidän tarpeidensa näkeminen avarsi tulosten perusteella seksityöntekijöiden maailmankatsomusta tuomalla näkyväksi ihmisyyden monia eri puolia. Haastateltavat toivat esiin, että seksityön kautta myös heidän omat ennakkoluulonsa hälvivät, ja asiakkaat toivat heille opettavaisia kokemuksia erilaisuudesta. Tulosten perusteella on pääteltävissä, että seksityö voi toimia myös sallivuutta, ymmärrystä ja hyväksyntää lisäävänä

työnä. Tämä tekee osaltaan seksityöstä erityisen merkittävää sekä tekijälleen että asiakkailleen.

Tulosten kautta on myös pääteltävissä, että omasta ammatillisuudesta huolehtiminen on yhteydessä myös kokemukseen ammattilpheydestä, ja toimii näin osaltaan minäkuvaa vahvistavana tekijänä. Ammattimainen suhtautuminen seksityöhön sekä edellyttää että lisää elämänhallintaa, joka on suoraa yhdistettävissä yksilöllisen voimaantumisprosessin kriteereihin. (Kontula 2008, 110; Kuronen 2004, 278.) Tutkimustuloksissa ammatillisuus näyttäytyi myös seksityöntekijöiden taitavana itsereflektiona; esimerkiksi työn vaikutuksia omaan hyvinvointiin pohdittiin tarkoin ja jatkuvasti. Itsereflektio vaikutti tulosten perusteella myös positiivisesti minäkuvan vahvistumiseen. Tutkimustulosten perusteella on pääteltävissä, että työn vaikutusten reflektointi omaan hyvinvointiin on osaltaan myös ehto seksityön kautta koetun voimaantumisen ja etenkin minäkuvan vahvistumisen toteutumiseksi. Mikäli seksityöntekijä ei syystä tai toisesta omaa tiettyjä valmiuksia itsestään huolehtimiseen ja itsereflektioon, ei seksityö välttämättä tarjoa minäkuvan vahvistumiseen liittyviä voimaannuttavia kokemuksia tämän tutkimuksen todentamalla tavalla.

Asiakkaiden kohtaamisessa saatu arvostus ja kunnioitus vaikuttivat tutkimustulosten perusteella vapauden ohella merkittävästi minäkuvan vahvistumiseen. Tämä puolestaan puhuu voimaantumisen sosiaalisen luonteen puolesta – yhteisön ja yhteiskunnan toiminta reflektoituu myös ihmisen käsitykseen omasta itsestään ja omista voimavaroista. Koska voimaantuminen käsitetään ensisijaisesti ihmisestä itsestään lähtöisin olevana prosessina, minäkuvaan liittyvät tekijät ovat voimaantumisprosessissa avainasemassa. Minäkuva on merkityksellinen myös siksi, että sen kautta ihminen arvioi ympäristöään ja tulevaisuuden päämäärien saavuttamista. (Siitonen 1999, 130.) Tutkimustuloksista on pääteltävissä, että asiakkaiksi valikoituneet ihmiset toivat seksityöntekijöille itsetuntoa vahvistavia kokemuksia ja lisäsivät positiivista käsitystä itsestä.

Minäkuvan vahvistumiseen liittyi kahden haastateltavan kohdalla vaikeasta traumataustasta toipuminen seksityön avulla. Samankaltaisen havainnon on tehnyt myös Kontula (2008, 152–160) huomattavasti laajemmassa seksityöntekijöiden kokemuksia käsittelevässä tutkimuksessaan. Kontulan (2008, 155–156)

tutkimuksen mukaan vaikuttaisi siltä, että aiemmin alisteisessa tai sorretussa asemassa ollut ihminen voi kokea vapauttavana olla seksuaalista toimintaa määrittävä tekijä, jolle vielä maksetaan palveluista. Myös tämän opinnäytetyön tulokset tukevat tätä havaintoa. Tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että seksityön tuomat pystyvyyden ja kontrollin kokemukset toimivat osaltaan myös traumataustasta selviytymisen lähteinä. Kontula (2008, 152–160) yhdistää ilmiön seksityöhön liittyviin valtasuhteisiin ja erityisesti seksityöntekijöiden kokemuksiin siitä, että asiakassuhteessa valta on nimenomaan heillä itsellään. Myös tämän opinnäytetyön haastateltavat toivat esiin, että vastoin vallitsevia stereotyyppioita, valta asiakassuhteessa oli nimenomaan seksityöntekijällä. Opinnäytetyössä hyödynnetyssä Siitosen (1999) voimaantumisteoriassa puolestaan ei huomioida laisinkaan voimaantumisen merkitystä traumaattisista kokemuksista toipumisessa. Tutkimustietoa aiheesta tarvittaisiinkin lisää.

7.2 Voimaantumisen edistäminen tutkimustulosten näkökulmasta

Voimaantuminen voidaan käsittää yksilöllisenä, yhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena prosessina, jossa kaikilla tasoilla on vahva yhteys toisiinsa. (Hokkanen 2009, 323.) Siinä missä seksityöntekijöiden voimaantuminen näyttäisi tutkimustulosten mukaan olevan lähtöisin yksilöllisistä ja osittain yhteisöllisistä prosesseista, voimaantumista heikentävät tekijät ovat lähtöisin pääosin yhteiskunnallisista rakenteista ja asenteista. Siitosen (1999, 142) mukaan voimaantuminen tapahtuu todennäköisimmin hyväksyvässä, tasa-arvoisessa ja turvalliseksi koetussa ympäristössä. Tutkimustuloksista on pääteltävissä, ettei yhteiskunta mahdollista seksityöntekijöille edellä kuvatun kaltaista ympäristöä laajemmassa mitakaavassa. Muutoksia tarvitaan erityisesti alaan liitettyihin asenteisiin, lainsäädännöllisiin tekijöihin sekä yhteiskunnan rakenteisiin. Näillä on seksityöntekijöiden marginalisointia, syrjäytymistä ja turvattomuutta lisäävä vaikutus.

Siitosen (1999, 118) voimaantumisteorian keskeisin ajatus on se, että voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään, eikä sitä voi antaa toiselle. Siitä huolimatta, että voimaantumista ei voi suoraan antaa toiselle, voimaantuminen on kuitenkin vahvasti sosiaalinen prosessi. Toisilla ihmisillä, olosuhteilla ja sosiaalisilla rakenteilla on voimaantumisen mahdollistamisessa merkittävä vaikutus. (Siitonen

1999, 118.) Tutkimustulosten ja voimaantumisen luonteen perusteella voidaan päätellä, että myös seksityöntekijöiden voimaantumisen edistämiseksi muutoksia tarvitaan kaikilla voimaantumisen tasoilla, mutta etenkin yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen tason suhteen muutostarpeet ovat merkittäviä.

Seksityön kautta koetun voimaantumisen edistäminen on siis monitasoinen prosessi. Yksilöllisellä tasolla seksityöntekijöiden omaa ääntä olisi merkittävää saada enemmän kuuluviin. Tämän mahdollistamiseksi tarvittaisiin kuitenkin asenteellisia muutoksia, jotka puolestaan kietoutuvat voimaantumisprosessin yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen tasoon. Lisäksi yhteisöllisellä tasolla olisi tärkeää lisätä seksityön näkyvyyttä sekä edistää mahdollisuutta kollegiaalisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Tutkimustulosten perusteella lainsäädännöllä ja yleisillä asenteilla on myös yhteisöllisyyden mahdollistamisen kannalta merkittävä vaikutus. Lainsäädännön puolesta esimerkiksi seksityöntekijöiden välisen yhteistyön sekä yhteisten toimitilojen salliminen lisäisi merkittävästi mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen. Mikäli yhteiskunnalliset asenteet seksityön suhteen olisivat sallivimpia, olisi seksityöntekijöiden helpompaa verkostoitua ilman pelkoa paljastumisesta. Tällöin seksityöntekijöillä olisi myös matalampi kynnyks hakeutua esimerkiksi Pro-tukipisteen kaltaisten vertaisuutta tukevien palveluiden piiriin. Mahdollisuus päästä osaksi itselleen tärkeää yhteisöä on myös yhteydessä sekä yksilön että yhteisön hyvinvointiin, turvallisuuteen että uskoon omista mahdollisuuksistaan (THL: Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet 2022).

Yhteiskunnallisella tasolla olisi myös tärkeää lisätä seksityöntekijöiden yhteiskunnallista osallisuutta sekä purkaa sortavia rakenteita. Sortavia rakenteita voidaan purkaa tunnistamalla ihmisten yhteneväiset tarpeet ja mahdollistamalla sellaiset sosiaaliset rakenteet, jotka huomioivat kaikki yhteiskunnan jäsenet tasavertaisesti (Masterson & Owen 2006, 24). Tässä tärkeänä tekijänä olisi tutkimustulosten perusteella etenkin seksityöhön liittyvän stigman hälventäminen ja lainsäädännön muuttaminen. Tutkimustulosten perusteella seksityö tulisi laillistaa niin, että seksityöntekijöillä olisi samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet kuin muidenkin alojen työntekijöillä. Lainsäädännöllisillä muutoksilla on tulosten perusteella merkittävä vaikutus seksityöntekijöiden turvallisuuden ja hyvinvoinnin

lisääntymiseen, yhteiskunnallisen aseman paranemiseen ja tätä kautta myös voimaantumisen edistämiseen.

Tulosten perusteella on pääteltävissä, että muutosten mahdollistamiseksi tarvittaisiin seksityöntekijöiden näkyvyyden lisäämistä yhteiskunnassa. Seksityöntekijöiden näkyvyyden ja osallisuuden lisääminen esimerkiksi julkisessa keskustelussa voisi monipuolistaa seksityöhön liittyviä mielikuvia ja tehdä ilmiöstä neutraalimman. Kuten tutkimustuloksissa esitettiin, nykypäivänä etenkin medialla on valtavat vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnassa vallitseviin asenteisiin ja toimintatapoihin. Seksityöhön liitettyjen mielikuvien muuttuminen positiivisempaan suuntaan on jo varovaisesti alkanut, sillä ilmiöstä puhutaan nykypäivänä jo hie- man monipuolisemmin, kuin esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella. Tulosten pe- rusteella seksityötä koskevan ja etenkin seksityöntekijöiden omiin kokemuksiin painottuvan keskustelun lisääminen mediassa olisi seksityöntekijöiden voimaan- tumisen edistämisen kannalta erittäin merkittävässä asemassa. Mitä enemmän seksityöntekijöiden omia, tavanomaisiakin tarinoita työn suhteen tulee esille, sitä enemmän alaa voitaisiin lähestyä työnä muiden joukossa. Yhteiskunnallisen osallisuuden kokemus on kiinteästi yhteydessä voimaantumisen kokemukseen – molemmissa kyse on mahdollisuudesta vaikuttaa omaa elämää koskeviin asi- oihin, tuntee yhteenkuuluvuutta ja kiinnittyä yhteiskuntaan.

8 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden huomiointia tutkimusprosessissa. Luvussa pohditaan myös mahdollisia jatkotutkimusehdotuksia. Loppuun arvioidaan vielä opinnäytetyöprosessia kokonaisuutena ja pohditaan, mitä olisi voinut tehdä toisin.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyydellä on merkittävä yhteys tutkimuksen luotettavuuden kannalta: mikäli tutkimus ei ole eettisesti kestävä, sitä ei voida pitää myöskään luotettavana (Tuomi & Sarajärvi 2018, 182). Tässä opinnäytetyössä eettisyyden pyrkimykset näyttäytyivät siten, että koko opinnäytetyöprosessin ajan pyrittiin sitoutumaan hyvään tieteelliseen käytäntöön. Hyvään tieteelliseen käytäntöön lukeutuu muun muassa rehellisyyden ja huolellisuuden noudattaminen tutkimustyössä, aiemman tutkimustiedon kunnioittaminen sekä eettisesti kestävien tiedonhankintamenetelmien noudattaminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012).

Eettisesti kestävien tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien menetelmien noudattaminen näyttäytyi tässä opinnäytetyössä muun muassa huolellisena valmistautumisena haastattelutilanteeseen sekä tutkimuksen perusteellisena analysointina. Informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus ja yksityisyyden varjeleminen ovat tärkeitä eettisiä periaatteita tämän opinnäytetyön kaltaisissa ihmisläheisessä tutkimuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2014, 20). Koska opinnäytetyön aihevalinta oli suhteellisen arkaluontoinen, vaati haastattelutilanne erityistä tarkkaavuutta. Ensinnäkin kaikki haastateltavat olivat täysi-ikäisiä ja tutkimukseen vapaaehtoisesti osallistuvia, sekä tutkijalle ennestään tuntemattomia. Haastateltavien anonymiteetin säilymisestä pidettiin huolta koko tutkimusprosessin ajan, ja tämä selvennettiin myös haastateltaville. Haastatteluja koskeva materiaali tuhottiin heti käytön jälkeen, ja tutkimuksen raportointi toteutettiin niin, ettei kukaan haastateltava ole tunnistettavissa tutkimuksesta. Haastattelutilanteissa pyrittiin huomioimaan aiheen arkaluontoisuus ja varmistamaan kunnioitettava ja sensitiivinen kohtaamistilanne. Tämän varmistamiseksi haastattelurun-

koa testattiin kahdella koehaastateltavalla, jotka työskentelivät myös seksi- ja erotiikka-alalla.

Pelkkä tutkimuksen eettisyys ei takaa tutkimuksen luotettavuutta, vaan luotettavuuteen lukeutuu muitakin seikkoja. Näitä seikkoja ovat esimerkiksi tutkimuksen uskottavuus, siirrettävyys ja vastaavuus. Tutkimuksen uskottavuus pitää sisälleen tutkimuksen todenperäisyyden sekä sen, että tutkija ei ole ohjaillut tutkimustuloksia – tutkijan omat ajatukset tai asenteet eivät saisi vaikuttaa aineiston hankintaan, analyysiin tai tulkintaan. Siirrettävyyden kautta puolestaan arvioidaan sitä, pystytäänkö tutkimuksen tuloksia siirtämään sellaisenaan toiseen kontekstiin. Vastaavuudella puolestaan mitataan sitä, vastaako tutkijan analyysi ja tulkinta tutkimusprosessin aineistoa ja haastateltavien kertomaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 162.)

Opinnäytetyön uskottavuuden varmistamiseksi analysointiprosessi ja siihen käytetyt menetelmät pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti. Lisäksi tutkimuksen tekoon käytettiin riittävästi aikaa, jotta tulokset eivät olisi hätiköityjä. Tutkimuksen siirrettävyyden arvioinnissa huomioitiin tämän opinnäytetyön pieni otanta ja tästäkin syystä tutkimustuloksia verrattiin muihin tutkimuksiin. Siirrettävyyden parantamiseksi raportoinnissa pyrittiin tuottamaan riittävästi tietoa tutkittuun aiheesta. Vastaavuuden takaamiseksi haastatteluaineistoon perehdyttiin huolella ja haastatteluaineistoon palattiin toistuvasti koko analyysiprosessin ajan. Näin pyrittiin takaamaan aineistolle uskollinen prosessi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164–165.)

Eettisyyden ja luotettavuuden saavuttamiseksi tutkijan tulisi siis tehdä tulkintoja mahdollisimman neutraalisti. Laadullisessa tutkimuksessa tämä tuottaa omat haasteensa, sillä analyysi perustuu aina tutkijan omille tulkinnoille. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että esimerkiksi haastattelujen tulos on aina seurausta tutkijan ja haastateltavien yhteistoiminnasta. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 173, 189.) Täysin objektiivisten havaintojen muodostaminen on siis mahdotonta, mutta tutkimuksessa pyrittiin mahdollisimman puolueettomaan aineiston analysointiin. Aineiston analysoinnissa ja tulosten esittämisessä pyrittiin pysymään mahdollisimman uskollisina haastateltavien kokemuksille ja kertomuksille.

Tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta kysymyksiä voi herättää niin kutsuttu valikoitumisharha. Haastatteluun osallistuneet seksityöntekijät tiesivät opinnäytetyön koskevan voimaantumista. Vaikka haastattelutilanteissa seksityöntekijöitä pyydettiin kertomaan kokemuksistaan täysin vapaasti, on oletettavissa, ettei haastateltavaksi olisi alun perinkään päätenyt sellaisia seksityöntekijöitä, jotka eivät kokisi tekemäänsä työtä ainakin jossain määrin voimaannuttavana. Tämä saattaa osaltaan vääristää tutkimustuloksia. Opinnäytetyön luotettavuuden suhteen on myös syytä mainita, että vaikka tässä opinnäytetyössä käsitellään seksityötä voimaantumisen näkökulmasta, ei seksityö ole ilmiönä täysin ongelmaton. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ei ole ohittaa seksityöhön liittyvien negatiivisten ilmiöiden tai ongelmien olemassaoloa, vaikka työ käsittelee seksityötä voimaantumisen näkökulmasta. Seksityöhön liittyvien negatiivisten ilmiöiden tutkimuskenttä on kuitenkin sen verran laaja, että tämä opinnäytetyö on haluttu rajata koskemaan ilmiön voimaannuttavia puolia.

On vielä syytä nostaa esiin, että tämän opinnäytetyön aineiston otanta on teemahaastattelulle tyypilliseen tapaan suppea – aineisto käsittää neljän haastateltavan kokemukset. Tämän opinnäytetyön aineistosta ei siis voi vetää sellaisia johtopäätöksiä, jotka koskisivat kaikkia seksityöntekijöitä. Luotettavuuden parantamiseksi analysointi- ja johtopäätösvaiheessa on kuitenkin hyödynnetty myös muita tutkimuksia mahdollisimman monipuolisen ja luotettavan tulkinnan saavuttamiseksi. Myös riittävä perehtyneisyys tutkittavaan aiheeseen sekä huolellinen taustatyö ovat olleet olennainen osa tämän tutkimuksen luotettavuuden varmistamista.

8.2 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön pohjalta nousi monia mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita. Piiloluonteisen seksityön lisätutkimukselle olisi tarvetta monipuolisemmista näkökulmista, jotta ilmiötä voitaisiin tarkastella mahdollisimman laaja-alaisesti. Seksityötutkimuksen pitkälinjainen painottuminen negatiivisiin vaikutuksiin heikentää mahdollisuuden nähdä ilmiön positiivisia puolia. Tästä syytä seksityötä olisi hedelmällistä tutkia enemmän etenkin positiivisemmista näkökulmista. Seksityötutkimuksen tulisi tulevaisuudessa siis tunnustaa laajemmin ilmiöön liittyvät po-

sitiiviset puolet sekä painottaa seksityöntekijöiden omien kokemusten merkityksellisyyttä.

Erityisen mielenkiintoiseksi jatkotutkimusaiheeksi nousee tämän tutkimuksen perusteella havainto seksityön positiivista vaikutuksista traumataustasta selviytymiseen ja oman toimijuuden vahvistumiseen. Tämän opinnäytetyön otanta oli sangen pieni, mutta silti puolet haastateltavista toivat esiin seksityön korjaavat vaikutukset suhteessa traumaattiseen menneisyyteen. Kuten johtopäätöksiä koskevassa luvussa mainittiin, ei tässä opinnäytetyössä hyödynnetyn Siitosen (1999) tutkimuksessa mainita kyseistä ilmiötä. Ylipäätään voimaantumistutkimuksessa tulisi perehtyä aiheeseen syvällisemmin, sekä nostaa laajemmin esiin voimaantumisprosessin vaikutukset traumaattisista kokemuksista selviämiseen.

Seksityön tutkimisessa tulisi tämän opinnäytetyön perusteella huomioida ilmiön moninaisuus ja yhteiskunnallisuus. Kyse ei ole pelkästään seksistä tai vaihtokaupasta, vaan myös vallitsevista normeista sekä valtarakenteista (Ahtiainen 2020, 8). Kuten tässä opinnäytetyössä on pyritty nostamaan esiin, seksityö kiehtoutuu niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnankin arvoihin, asenteisiin ja valtarakenteisiin. Voimaantumisen näkökulmat koskettavat näitä kaikkia tasoja, joten seksityön yhteyttä voimaantumiseen olisi syytä tutkia lisää. Seksityötutkimus yhdistettynä voimaantumisen näkökulmiin voisi myös yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia ja mahdollistaa esimerkiksi naiseuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä haasteiden tarkastelun. Tätä kautta olisi mahdollista tunnistaa tekijöitä, joita muuttamalla seksityön kautta koetun voimaantumisen mahdollistaminen helpottuisi.

8.3 Loppupohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä ja haastava prosessi, mutta erittäin mielenkiintoinen. Pelkästään seksityön historiaan, valtarakenteisiin ja sukupuolittuneisiin asenteisiin perehtyminen oli valtavan kiinnostavaa. Toisaalta seksityöhön liittyviin asenteisiin ja kaupallisen seksin historiaan perehtyminen osoitti sen, kuinka halveksittuna ja moraalisesti epäilyttävänä ryhmänä seksityöntekijät on

jo kauan nähty. Yhteiskunnan hyljeksiviin asenteisiin ja sortaviin rakenteisiin perehtyminen oli ajoittain myös raskasta. Tuoreempi tutkimustieto loi kuitenkin toivon kipinää muutoksen suhteen – asenteet seksiä ja seksuaalisuutta, naiseutta ja jopa seksityötä kohtaan ovat muuttumassa sallivammiksi.

Perehtyminen seksityöhön voimaantumisen viitekehyksestä tarjosi inspiroivan näkökulman ilmiötä kohtaan. Toivon, että tämä opinnäytetyö haastaa seksityöhön liittyviä ennakkoluuloja ja tuo näkyväksi sen, että seksityön kautta on mahdollista kokea myös voimaantumista. Seksityön kautta koetun voimaantumisen tunnustaminen voi toivottavasti osaltaan hälventää seksityöhön liittyviä negatiivisia oletuksia sekä lisätä sallivuutta ilmiötä kohtaan. Mikäli seksityö kyetään näkemään myös positiivisia vaikutuksia aikaansaavana ilmiönä, voidaan seksityö kenties helpommin tunnustaa työksi muiden joukossa.

Seksityö on ilmiönä hyvin laaja, ja tässä opinnäytetyössä ei ole pystytty huomiomaan ilmiötä niin kokonaisvaltaisesti kuin sen voisi huomioida. Opinnäytetyössä on kuitenkin pyritty panostamaan siihen, että seksityöntekijöiden omat kokemukset tulisivat kuulluksi ja heidän asiantuntijuuttaan kunnioitettaisiin. Opinnäytetyössä käsitellään isoja asioita, ja siinä esitetyt muutoksen vaatimukset vaativat varmasti pitkäjänteistä yhteiskunnallista työtä. Etenkin seksityöhön liitetty stigma on niin tiukassa, ettei voi olettaa, että siitä päästäisiin eroon sormia napsauttamalla. Stigman vastaista työtä ja asenteisiin vaikuttamista voi kuitenkin tehdä jokainen omalta osaltaan. Esimerkiksi omien asenteidensa pohtiminen ja kyseenalaistaminen sekä seksityön moninaisuuteen perehtyminen ovat asioita, joihin jokaisella meistä on mahdollisuus.

LÄHTEET

Adams, R. 2003. Social work and empowerment. Kolmas painos. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Ahtiainen, J. 2021. Työn määritelmät ja seksuaalisuuden normit opiskelijoiden tekemässä seksityössä. Teoksessa Kaihovirta, M. & Lintunen, T. (toim.) Työväki ja seksi. Aatteet, normit ja kokemukset. Väki voimakas -vuosikirja 34. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, 287–317.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/334554/Ty%C3%B6v%C3%A4ki%20ja%20seksi%20VV34.pdf?sequence=1>

Arvola, E. 2021. Uhrien suojelua vai moraalipolitiikkaa? Kansalaisjärjestöjen vaikutusvalta Suomen prostituutiolainsäädäntöön 1997–2015. Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Turun yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Forsström, T. 2019. Ammattirakastaja. Helsinki: Like.

Goffman, E. 1990. Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity. England: Penguin Books.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hokkanen, L. 2014. Autetuksi tuleminen. Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet. Lapin yliopisto. Väitöskirja.

<https://docplayer.fi/3417218-Liisa-hokkanen-autetuksi-tuleminen-valtaistavan-sosiaalisen-asianajon-edellyttamat-toimijuudet-acta-electronica-universitatis-lapponiensis-145.html>

Hokkanen, L. 2009. Empowerment valtaistumisen ja voimaantumisen dialogina. Teoksessa Mäntysaari, M., Pohjola, A. & Pösö, T. (toim.) Sosiaalityö ja teoria. Jyväskylä: PS-kustannus, 315–337.

Häkkinen, K. 2004. Nykysuomen etymologinen sanakirja. Helsinki: WSOY.

Juhila, K. N.d. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 26.7.2021.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Järjestyslaki 27.6.2003/612.

Kaihovirta, M. & Lintunen, T. (toim.) 2021. Työväki ja seksi. Aatteet, normit ja kokemukset. Väki voimakas -vuosikirja 34. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.

Kimpimäki, M. 2009. Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin. Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen sääntely. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Kivipelto, M. & Kotiranta, T. 2011. Valtaistumisen vaikuttavuuden arviointi. Miten voisimme edistää sitä sosiaalityössä? *Janus* 19 2/2011, 122–142.

Kontula, A. 2008. Punainen Eksodus. Tutkimus seksityöstä Suomessa. Keuruu: Like.

Kuronen, M. 2004. Valtaistumista vai voimavaraistumista. Feministisiä näkökulmia empowerementiin sosiaalityön käsitteenä ja käytäntönä. Teoksessa Kuronen, M., Granfelt, R., Nyqvist, L. & Petrelius, P. (toim.) Sukupuoli ja sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen 3. vuosikirja 2004. Jyväskylä: PS-kustannus, 277–296.

Lantela, M. 2021. Isa Häkkinen, 27, myy seksiä työkseen: “En keksi muuta työtä, josta saisin näin paljon palkkaa ja jossa olisi näin suuri itsemääräämisoikeus”. *Yle Uutiset*. 18.1.2021. [Päivitetty 20.1.2021.] Luettu 8.8.2021.

<https://yle.fi/uutiset/3-11738880>

Lassander, M., Solin, P., Tamminen, N. & Stengård, E. 2013. Asiakkaan voimaantuminen mielenterveyspalveluissa. Tarkastelussa WHO:n voimaantumisen indikaattorit. *Yhteiskuntapolitiikka* 78 6/2013, 685–691. Luettu 8.8.2021.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116040/lassander.pdf?sequence>

Miesvirta, E. & Rantala, T. 2017. Stadin daamit. Prostituutio 2010-luvun lopun Helsingissä. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Mullaly, R. 2007. *The new structural social work*. Toronto: Oxford university press.

Mullender, A. & Ward, D. 1991. *Self-directed groupwork. Users taking action for empowerment*. London: Whiting and Birch.

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.899.2212&rep=rep1&type=pdf>

Niemelä, P. 2020. Sosiaalityön arvot ja vastuullisuus asiakassuhteessa. Teoksessa Suoninen-Erhiö, L., Pohjola, A., Satka, M. & Simola, J. (toim.) *Sosiaaliala uudistuu. Tietopohjan ja vaikutuksen kysymyksiä*. Helsinki: Huoltaja säätiö sr, 231–248.

Pro-tukipiste: Lainsäädäntö. 2022. Luettu 12.1.2022.

<https://protukipiste.fi/hyva-tietaa/lainsaadanto/>

Pro-tukipiste: Tietoa meistä. 2022. Luettu 2.2.2022.

<https://protukipiste.fi/tietoa-meista/>

Byde, H. & Kauppinen, J. 2015. Proxy-loppuraportti. Pro-tukipiste ry. Luettu 4.1.2022.

<https://protukipiste.fi/wp-content/uploads/2021/05/proxy-loppuraportti-2015.pdf>

Ranz, S. 2009. Vieraimpana naisena. Teoksessa Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.) Tabujen kahleet. Vastapaino: Tampere, 204–225.

Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Ronkanen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Yläne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.

Räsänen, J. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Julkiviestintä Oy. Suomen työvalmennusakatemia.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 7.8.2021.

<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>

Seksialan liitto Salli. 2003. Prostituutioon liittyvä lainsäädäntö. Lausunto oikeusministeriön työryhmälle 23.6.2013. Luettu 10.10.2021.

<https://docplayer.fi/17528849-Prostituutioon-liittyva-lainsaadanto.html>

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto.

<http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>

Sirkiä, J. 2003. Onko prostituoitu ihminen? Luettu 5.6.2021.

<https://docplayer.fi/12076725-Onko-prostituoitu-ihminen-2.html>

Skaffari, P. 2010. Rajat ylittävä prostituutio. Tutkimus naisten kokemuksista itä-prostituutiosta. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Stigma. 2022. Pro-tukipiste. Luettu 3.1.2022.

<https://protukipiste.fi/hyva-tietaa/stigma/>

THL: Osallisuus. 2022. Luettu 3.1.2022.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

THL: Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Luettu 3.1.2022.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomaala V. 2015. Seksityöntekijä vai prostituoitu? Peruste 1–2/2015, 50–59. Luettu 23.6.2021.

<https://docplayer.fi/5622593-Seksityontekija-vai-prostituoitu.html>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettu 10.1.2021

https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.

Vainio-Korhonen, K. 2018. Musta-Maija ja Kirppu-Kaisa. Seksityöläiset 1800-luvun alun Suomessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Vuolajärvi, N. 2016. Ihmiskaupan narratiivit ja seksityön todellisuus. Sosiologia-lehden julkaisu 3/2016.

https://www.academia.edu/32424446/Ihmiskaupan_narratiivit_ja_seksity%C3%B6n_todellisuus_Human_Trafficking_Narratives_and_the_Reality_of_Sex_Work

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei,

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta, ja kirjoitan tällä hetkellä opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni tarkoituksena on tarkastella seksityöntekijöiden kokemuksia voimaantumisen sekä kartoittaa keinoja tämän edistämiseksi. Voimaantumisen kokemuksia kartoittamalla pyrin tuomaan näkyväksi seksityöstä sellaisia puolia, jotka lisäävät tietoisuutta seksityön moniulotteisuudesta ja lieventävät alaan liittyvää stigmaa.

Etsin opinnäytetyötäni varten haastateltavia, joiden kanssa voisin toteuttaa yksilohaastattelun liittyen voimaantumisen kokemukseen seksityössä. Haastattelut toteutetaan luottamuksellisesti ja haastateltavien henkilöiden anonymiteettiä kunnioitetaan. Haastattelut tapahtuvat kasvokkain tai etäyhteyksin haastateltavan toiveiden mukaisesti, ja ne tallennetaan litterointia varten. Valmiista opinnäytetyöstä ei ole yksilöitävissä ketään tiettyä henkilöä, vaan kaikkien haastateltavien yksityisyyttä suojellaan.

Mikäli kiinnostuit haastatteluun osallistumisesta, yhteydenoton voi tehdä sähköpostitse osoitteeseen iiris.kiukkanen@tuni.fi.

Lämmin kiitos jo etukäteen!

Iiris Kiukkanen

Liite 2. Yksilöhaastattelun runko

OPINNÄYTETYÖ, haastattelu

liris Kiukkanen

Seksityön kautta koettu voimaantuminen ja sen edistäminen

Tutkimuskysymykset:

- 1) Millaisia kokemuksia seksityöntekijöillä on seksityön kautta koetusta voimaantumisenesta?
- 2) Miten seksityöntekijöiden voimaantumista voitaisiin edistää?

Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina ja haastattelumuotona toimii teemahaastattelu. Teemat pohjautuvat Juha Siitosen (1999) kehittämään voimaantumisteoriaan.

Haastattelua koskevat teemat esitellään alateemoineen visuaalisesti diaesityksen muodossa. Haastateltavia pyydetään kertomaan näistä teemoista vapaasti seksityön kautta saatujen kokemusten näkökulmasta. Jokaista teemaa käsitellessä kysytään myös haastateltavan näkemys siitä, kuinka seksityöntekijöiden voimaantumista voitaisiin edistää.

Haastattelut tallennetaan litterointia varten. Haastateltavien anonymiteettiä kunnioitetaan ja tämä tuodaan selkeästi esiin myös haastateltaville. Arkaluontoisten aiheiden käsittelyssä huomioidaan hienotunteisuus. Etukäteen valitut teemat ohjaavat haastattelua, mutta haastattelutilanne on muuten avoin.

Haastattelun teemat alateemoineen:

VAPAUS: *valinnanvapaus, vapaaehtoisuus, sopivuus, toimintavapaus, itsenäisyys, oma kontrolli*

VASTUU: *pitkäjänteisyys, halu menestyä, halu oppia, yrittäminen, tukeminen, rohkeus kokeilla, yhteistyö, aktiivisuus, kriittisyys, tarpeellisuuden kokeminen*

ARVOSTUS: *kunnioitus, kokemus, energia*

LUOTTAMUS: *molemminpuolisuus, omat kyvyt, minäkuva, itseluottamus, tyytyväisyys, innostuneisuus, ammatillinen itsetunto, luovuus*

TOIMINTAYMPÄRISTÖ (KONTEKSTI): *kollegiaalisuus, vuorovaikutus, tasa-arvoisuus, mahdollistaminen, joustavuus, aitous, autenttisuus, sosiaalisuus, kulttuuriympäristö, yhteiskunnallisuus*

ILMAPIIRI: *turvallisuus, avoimuus, tervetulleeksi kokeminen, keskustelukulttuuri, ennakkoluulottomuus, kannustavuus, merkityksellisyys, vaihtelevuus, oman roolin löytäminen*

MYÖNTEISYYS: *hyväksyntä, positiivinen lataus, luontevuus, onnistuminen, eettisyys, sopeutuminen*